

Fylkesmannen i Vest-Agder

Lindesnes fyr

ÅRSRAPPORT

for
Fylkesmannen i Vest-Agder

2006

rev. Kap 3 Mars 07/sbj

FORORD

Fylkesmannen i Vest-Agder legger med dette fram årsrapporten for 2006. Det vises til føringene for rapporten gitt i brev av 23.01.2006, samt tildelingsbrevet 2006 og de resultatområdene i embetsoppdraget hvor rapporteringen legges til denne årsrapporten. Det er et stort antall resultatområder som rapporteres under kapittel 3 i henhold til embetsoppdraget.

Avslutningsvis i årsrapporten er det lagt lenker til aktuelle avdelingsvise rapporter. For øvrig vises til vår nettside www.fmva.no hvor samtlige rapporter er allment tilgjengelig under "Rapporter/foredrag".

Kristiansand, 27. februar 2007

Ann-Kristin Olsen

*Lars Erik Lyngdal
Ass. fylkesmann*

FORORD	2
FYLKESMANNEN I VEST-AGDER LEGGER MED DETTE FRAM ÅRSRAPPORTEN FOR 2006. DET VISES TIL FØRINGENE FOR RAPPORTEN GITT I BREV AV 23.01.2006, SAMT TILDELINGSBREVET 2006 OG DE RESULTATOMRÅDENE I EMBETSOPPDRAGET HVOR RAPPORTERINGEN LEGGES TIL DENNE ÅRSRAPPORTEN. DET ER ET STORT ANTALL RESULTATOMRÅDER SOM RAPPORTERES UNDER KAPITTEL 3 I HENHOLD TIL EMBETSOPPDRAGET.	2
AVSLUTNINGSVIS I ÅRSRAPPORTEN ER DET LAGT LENKER TIL AKTUELLE AVDELINGSVISE RAPPORTER. FOR ØVRIG VISES TIL VÅR NETTSIDE WWW.FMVA.NO HVOR SAMTLIGE RAPPORTER ER ALLMENT TILGJENGELIG UNDER "RAPPORTER/FOREDRAG".	2
1. TILSTANDEN I FYLKET OG I EMBETET	6
1.1 Tilstanden i fylket	6
1.2 Tilstanden i embetet	11
1.2.1 Budsjett	11
1.2.2 Elektronisk forvaltning	12
1.2.3 Ledelse, organisering og styring	12
<i>Grønn stat – miljøledelse i staten.</i> Embetet har foretatt revisjon av eksisterende handlingsplan for gjennomføring av Grønn stat og miljøledelse.	13
2. SENTRALE POLITISKE FØRINGER	13
2.1 Fornyning av offentlig sektor - generelle samordningsoppgaver	13
2.1.1 Omstilling og fornying i kommunene	14
2.1.2 NAV	15
2.2 Velferd, helse og personlig tjenesteyting	15
2.2.1 "På vei til egen bolig"	15
2.2.2 Sosial- og helsetilsyn med kommuner, helseforetak og andre virksomheter	15
2.2.3 Saksbehandling på sosial- og helseområdet	16
2.2.4 Rekrutteringsplanen for helse- og sosialpersonell	16
2.2.5 Samarbeidsavtaler mellom regjeringen og Kommunenes sentralforbund	16
2.2.6 Innføring av IPLOS	17
2.2.7 Handlingsplan for eldreomsorg	17
2.2.8 Veiledningsfunksjon innenfor pleie- og omsorgstjenestene	17
2.2.9 Voldtekstmottaksfunksjoner	17
2.2.10 Opptrappingsplanen for psykisk helse	17
2.2.11 Folkehelsefeltet	18
2.2.12 Kompetanseutvikling i sosialtjenesten	19
2.3 Oppvekst, familie, barnehager og utdanning	19
2.3.1 Barnehager og utdanning	19
2.3.2 Barnevern	21
2.3.3 Gransking av barnehjem	22
2.3.4 Familievern	22

2.3.5	Introduksjonsordning for nyankomne innvandrere (introduksjonsloven)	22
2.3.6	Likestilling	22
2.4	Arealdisponering og byggesaker	23
2.4.1.	Formidling av nasjonal politikk og oppfølging av St.meld. nr. 21 (2004-2005).	23
2.4.2	Innsigelser - meklinger	23
2.4.3	Offensiv oppfølging av strandsonen	24
2.4.4	Sikring av vassdragene og fjellområder gjennom en helhetlig arealpolitikk	24
2.4.5	Vindkraft	25
2.4.6	Planlegging i by- og tettstedsområder	25
2.4.7	Landbruksinteressene i planarbeidet	25
2.4.8	Byggesaker – klagesaksbehandling	25
2.5	Landbruksbasert næringsutvikling, naturressursforvaltning og miljøvern	26
2.5.1	Biologisk mangfold	26
2.5.2	Formidling av landbrukspolitikken	27
2.5.3	Skog og bioenergi	27
2.5.4	Verneplanarbeidet og forvaltningsplaner	28
2.5.5	Samarbeidet med SNO	28
2.5.6	Utvidet skogvern	28
2.5.7	Rovvilt	28
2.5.8	Nasjonale laksevassdrag og laksefjorder	28
2.5.9	Villrein og samfunn – sikre villreins leveområder	29
2.5.10	Sikring av friluftsområder	29
2.5.11	Tilsyn med prioriterte helse- og miljøfarlige kjemikalier	29
2.5.12	Vannrammedirektivet	30
2.5.13	Forurensede sedimenter	30
2.5.14	Avfallsdeponier – nye krav	31
2.5.15	Avløp	31
2.5.16	Miljøstatus	31
2.6	Samfunnssikkerhet og beredskap	32
2.6.1	Embetet skal ha oversikt over de viktigste samfunnssikkerhets- og beredskapsmessige utfordringer i fylket.	32
2.6.2	Fylkesmannen skal være veileder og pådriver for målrettet forebyggende samfunnssikkerhet innen kommuner og regionale fagmyndigheter. Fylkesmannen skal påse at samfunnssikkerhet trekkes inn i kommunal arealplanlegging.	32
2.6.3	Fylkesmannen skal ha et særlig fokus på informasjonsberedskap og legge til rette for det sivil- militære samarbeidet i fylket.	32
3.	RESULTATOMRÅDENE	33
3.1	Landbruks- og matdepartementet	33
3.2	Justisdepartementet	43
	Resultatområde 51.2 - Vergemålsloven	43
	Resultatområde 51.5- Tomtefesteloven	43
3.3	Kommunal- og regionaldepartementet	43
	Resultatområde 62.1 - Kontroll og godkjenning etter økonomibestemmelsene i kommuneloven	43
	Resultatområde 62.2 - Økonomiforvaltning veiledning	44
	Resultatområde 63.1, kommunalrett	45
	Resultatområde 64, forvaltningsloven og offentlighetsloven i forhold til kommunesektoren	45
	Resultatområde 65.1, kommuneinndeling	45

Resultatområde 66.2, ekspropriasjon	45
3.4 Helse- og omsorgsdepartementet	45
Resultatområde 71. 1 – Folkehelsearbeid generelt	45
Resultatområde 71.2 - Miljørettet helsevern	47
Resultatområde 71.3 - Ernæring, fysisk aktivitet og tobakk	47
Resultatområde 71.5 - Forebygging av uønsket svangerskap og abort	48
Resultatområde 72.1- Allmennlegetjeneste	48
Resultatområde 72.4 – Helsetjenesten til innsatte i fengsel	48
Resultatområde 72.5 - Helsetjenestetilbud til asylsøkere og flyktninger	49
Resultatområde 72.6 - Helse- og sosialtjenester i et flerkulturelt samfunn	49
Resultatområde 72.9 – Svangerskapsomsorg	49
Resultatområde 72.10 - Kjønnslæstelse	49
Resultatområde 72.11- Tannhelse	49
Resultatområde 72.12 Smittevern	51
Resultatområde 72.13 – Strålevern	52
Resultatområde 73.4 - Gjeldsrådgivning	52
Resultatområde 74.2 - Universell utforming	52
Resultatområde 76.1.1 - Kvalitet i pleie- og omsorgstjenesten	53
Resultatområde 76.1.2 - Saksbehandling i helse- og sosialtjenesten	53
Resultatområde 76.1.4 - Tjenester til eldre	53
Resultatområde 76.1.5 - Unge personer i alders- og sykehjem	53
Resultatområde 76.3.2 - Rusmiddelarbeid - opplæring	53
Resultatområde 76.5.1 - Samarbeid mellom 1. og 2. linjetjenesten (se pt 2.2.4 samme)	54
Resultatområde 76.5.2 - Individuell plan	55
Resultatområde 76.5.3 - Nasjonal strategi	55
Resultatområde 76.5.4 – Rekruttering for bedre kvalitet – rekrutteringsplanen 2003 – 2006	55
Resultatområde 77.1 - Helsemessig og sosial beredskap	56
Resultatområde 77.2 - Fritak for forvaltningsmessig taushetsplikt	56
Resultatområde 77.3 - Særfradrag for store sykdomsutgifter	56
Resultatområde 77.4 - Førerkortsaker	56
Resultatområde 77.5 - Pasientjournalarkiv	57
3.5 Arbeids- og inkluderingsdepartementet	57
Resultatområde 78.1 - Statsborgersaker	57
3.6 Kultur- og kirkedepartementet	57
Resultatområde 95 - Tros- og livssynssamfunn	57
Resultatområde 96 - Gravferdsloven	58
Resultatområde 97 - Lov om helligdager og helligdagsfred	58
3.7 Kunnskapsdepartementet	58
3.7 Kunnskapsdepartementet	56

1. Tilstanden i fylket og i embetet

1.1 Tilstanden i fylket

*Fylkesmannen gir her et bilde av tilstanden i fylket i et fugleperspektiv. Kun hovedtrekk innenfor **noen utvalgte områder** synliggjøres. Et mer dekkende og nyansert bilde, med utgangspunkt i hele Fylkesmannens oppgaveportefølje, forutsetter langt mer detaljert og utdypende informasjon. For dette henvises det til kapitlene 2 og 3 og til de avdelingsvise rapporteringene til oppdragsgivende departementer.*

*Vi vil også minne om at det statlige rapporteringsregime som Fylkesmannen er underlagt, tradisjonelt har vært langt mindre opptatt av å fokusere **samfunns-messige virkninger** enn aktivitetsvolum og andre ”produksjonsresultater”. Rapportering om ”tilstanden i fylket” i relasjon til siste års tildelingsbrev, er derfor en ny og uvant form for årsrapportering fra Fylkesmannen. Vi mangler fortsatt gode og dekkende indikatorer på samfunnsmessige virkninger av Fylkesmannens innsats i fylket.*

Økt utslipp av klimagasser og miljøgifter

På miljøområdet er vår tids største trussel konsentrasjon av klimagasser i atmosfæren, reduksjon av det biologiske mangfoldet, og stadig bruk og utslipp av helse- og miljøfarlige kjemikalier. Fylkesmannen har hatt et hovedfokus på sikring av områder som er avgjørende for å bevare det biologiske mangfoldet, og på tiltak for å redusere bruk og utslipp av slike kjemikalier. For Fylkesmannen er det imidlertid et tankekors at bare en liten del av det regionale miljøvernarbeidet er rettet nettopp mot økt utslipp av klimagasser. En klarere strategi for hvordan den regionale miljøforvaltningen skal kunne bidra i arbeidet med klimatrusselen ville vært ønskelig. Fylkesmannen har i tilsynsarbeidet på forurensningsområdet i 2006 hatt fokus på bruk og utslipp av **helse- og miljøfarlige kjemikalier**. Arbeidet med å stanse utlekking av miljøgifter fra forurensede fjordsedimenter i Kristiansand og Farsund er videreført. Resultatene ved bruk av ulike metoder har gitt kunnskaper som vil komme til nytte ved gjennomføring av større prosjekter både i Vest-Agder og landet for øvrig. Det er ønskelig at arbeidet med å rydde opp i disse gamle forurensingsproblemene kan videreføres til Fedafjorden og Flekkefjord. Dette er helt nødvendig for å stanse utlekkingen av miljøgifter til disse fjordområdene.

Ødeleggelsen av leveområder er den største trusselen mot **det biologiske mangfoldet**. Dette har derfor fokus ved behandling av alle arealforvaltningssaker som legges fram for Fylkesmannen. Det er imidlertid et hovedproblem at tilfredsstillende dokumentasjon av det biologiske mangfoldet i Vest-Agder mangler. Arbeidet med dette pågår, men er ikke sluttført i alle kommunene. Fylkesmannen erfarer at ”føre-var-prinsippet” som sier at tvil skal komme naturen til gode, ikke får gjennomslag i møtet med store utbyggingsinteresser. Resultatet er at områder som kan være viktige for det biologiske mangfoldet, blir omdisponert.

*Strandsonen
nedbygges*

Fylkesmannen ser også at allmennhetens interesser i stor grad må vike for andre interesser når det gjelder disponeringen av arealer. Dette gjelder særlig i strandsonen langs sjøen hvor vi fortsatt opplever en **nedbygging** som ikke er i samsvar med sentrale føringer og motivene som ligger til grunn for det nasjonale byggeforbudet i strandsonen.

*Utstrakt
nedleggelse
av bruk*

Landbruket i Vest-Agder er preget av svært raske endringer, med utstrakt nedleggelse av bruk. Antall driftsenheter som får tilskudd er nå under 1200. Hittil har gjenværende bruk vært i stand til å høste frigjorte arealer slik at lite innmark er gått ut av drift. Fylkesmannen vurderer det slik at vi nå nærmer oss smertegrensen, og at vi gradvis vil se økning i engarealer som ikke lenger høstes. Utfordringen med å opprettholde et åpent kulturlandskap i områder med sterke interesser for friluftsliv og turisme, men som snart er tomme for husdyr, er påtrengende.

Ryggraden i landbruket i Vest-Agder er de vel 400 **melkeproduzentene** med til sammen i overkant av 6000 melkekyr. Det er av avgjørende betydning for kulturlandskapet og for all nærings- og bygdeutvikling knyttet til landbruket, at mest mulig av denne produksjonen kan opprettholdes i framtida. Noen investeringer i svineproduksjon synes påkrevd som støttetiltak til storfeholdet for å opprettholde en infrastruktur for kraftfôr og slakting.

Klimamessig har fylket de beste vilkår for **hagebruk**, og vi har flere gode eksempler på ny og til dels svært lønnsom produksjon av bl.a. jordbær og kirsebær med vær-vern. Fylkesmannen støtter dette på ulike måter.

Vest-Agder er det vestligste skogfylket i Sør-Norge. **Avvirkningen** og aktiviteten i granskogen har de senere år vært på et høyt nivå, mens ressursene av furu og lauvtre utnyttes i mindre grad grunnet svak lønnsomhet. **Skogsveidekningen** er relativt god, men det er behov for oppgradering av standarden. Fylkesmannen ser positivt på den vedtatte styrkingen av virkemidlene i skogpolitikken, og håper at det vil gi et aktivitetsløft. Det er flere mindre **sagbruk** i landsdelen som driver godt, og noen er langt framme m.h.t. innovasjon og bruk av ny teknologi. Disse sagbrukene betyr mye for lokalsamfunnene.

Arbeidet for å kunne levere lokal eik til det nye konserthuset i Kristiansand er godt i gang, og vil kunne bli et signalprosjekt for bruk av tre. Prosjektet er teknisk meget krevende, og innebærer betydelig grad av innovasjon.

*Den landbruks-
faglige kompe-
tansen må
oppretholdes*

Aktiviteten innen **bioenergi og bondevarme** har økt markant i løpet av 2006, og interessen er nå svært god.

Kommunene er nå førstelinje i landbrukspolitikken på alle områder, og den politiske interessen i kommunene for å ta dette handlingsrommet i bruk er økende. Særlig er konsesjonssaker og boplikt viktige spørsmål mange steder. Fylkesmannen er likevel bekymret for at **den landbruksfaglige kompetansen** kan forvitne i mange kommuner, og at den administrative kapasiteten til å drive næringsutvikling mangler.

Arbeidet med ”**Inn-på-tunet**” tilbud i kommunene er godt i gang. Hovedfokuset er at landbruket skal bistå kommunene i å oppfylle sine lovpålagte oppgaver ved å bruke gårdsbruk som en arena for å imøtekomme ulike brukeres spesielle behov – f.eks innen psykisk helse, arbeidstrening, botrening, tilrettelagt undervisning, familietilsyn, barnevern, ettervern rus med mer.

I arbeidet med å fremme statlige mål på **barnehage- og utdanningsfeltet** overfor kommuner, private eiere og fylkeskommune, har Fylkesmannen lagt stor vekt på å presentere institusjonsvirksomheten (barnehager, skoler) som deler av en større helhet. **To utfyllende perspektiver** har vært en ledetråd: Barn, unge og deres oppvekstvilkår – og barnehage og skole som strategiske elementer i en samfunnsbygging på lokalt, regionalt og nasjonalt nivå (infrastruktur, kompetanse, næringsliv, bosetting). Det er et ubetinget inntrykk at bevisstheten i kommuner og fylkeskommune om dette doble perspektivet er blitt sterkere de siste årene, og at det kommer til uttrykk i holdning og handling. I dette inngår at tverrfaglig og tverretattlig samarbeid lokalt og regionalt om barnehage, skole og oppvekstvilkår er en avgjørende forutsetning for å kunne lykkes. Barn og unge utgjør ca 30% av befolkningen, men 100% av fremtiden.

*Mot full
barnehage
dekning*

På **barnehagefeltet** har målet om full behovsdekning hatt første prioritet. Antall barn i barnehage har økt med 530 barn i løpet av 2006. Alle kommuner er fulgt opp med veiledning med mer om utbygging og finansiering. En kommune har meldt at de vil ha vansker med å nå målet om full behovsdekning innen utløpet av 2008. Gjennom ny barnehagelov, rammeplan og statlige stimuleringsmidler til utviklingsarbeid og kompetanse, er **innhold og kvalitet** satt i fokus i et nært samarbeid med kommunene. Statlige tilskuddsmidler er fordelt i tråd med forutsetningene etter søknad fra kommunene. Tilgangen på førskolelærere er god i Vest-Agder. Fylket har svært få dispensasjonssaker fra utdanningskrav, og rekrutteringssituasjonen de kommende årene betraktes som lys.

*Tilsyn er
nødvendig*

På **utdanningsområdet** har tilsyn vært en hovedoppgave for Fylkesmannen i 2006. En har gjennomført tilsyn overfor kommuner, fylkeskommune og friskoler på seks ulike områder, hvorav det nasjonale tilsynet angående opplæringsloven §13-10 var det viktigste. Erfaringen er at statlig **tilsyn er nødvendig**. De aller fleste tilsynene resulterte i pålegg til de fleste skoleeiere. Årsaksbildet til dette er sammensatt og krever oppfølging og veiledning.

Dialogen mellom Fylkesmannen og skoleeierne på **kvalitetsområdet** er god. Kombinasjonen av juridisk kompetanse og god faglig kompetanse i tilsyns- og veiledningsarbeid på utdanningsområdet anses som helt avgjørende for dialog, legitimitet og autoritet. Dette gjelder både i forhold til skoleeiere og overfor foreldre/elever som ønsker veiledning om rettigheter med mer.

Tilsyn på et tema gjennomført i et lite antall kommuner har en generell effekt også på øvrige kommuner. Dokumentasjon og analyse som grunnlag for all kvalitetsvurdering har ved flere anledninger vært tema i de regelmessige møtene en har med kommunene i løpet av året. Fylkesmannen har også deltatt i arbeid initiert av KS om dette. Det er vårt klare inntrykk at skoleeiere og skoler på en mer omfattende og systematisk måte legger vekt på **resultatdokumentasjon og analyse** i sine metoder for kvalitetsarbeid i skole og barnehage.

Fylkesmannen har fulgt opp reformen **Kunnskapsløftet** med vekt på kompetanseutvikling og nye læreplaner. Nettverksarbeid mellom skoleeiere og samarbeid og bistand fra høyskoler og universitet har vært prioritert, blant annet gjennom et felles kontaktutvalg for Agderfylkene om kompetanseutvikling med skoleeiere (kommuner/fylkeskommuner), KS, Høgskolen i Agder, Utdanningsforbundet med flere. Samarbeidet har blant annet resultert i et eget felles nettsted for Kunnskapsløftet på Agder og flere felles videreutdanningstilbud (fremmedspråk, karriereveiledning). Forberedelse til innføring av "Kunnskapsløftet" fra høsten 2006 er fulgt opp i tråd med embetsoppdraget, herunder også høring med mer for nye læreplaner. Vest-Agder har hatt oppdrag og ansvar for høring med mer i restaurant- og matfaget.

Fylkesmannen har gjennomført særlige informasjonstiltak med mer om implementering av den nye ordningen i Lov om introduksjonsordning for nyankomne innvandrere (**introduksjonsloven**), herunder også gjeldende tilskuddsordning. I dette arbeidet har Fylkesmannen samarbeidet blant annet med ledere for kommunale voksenopplæringsinstitusjoner i fylket.

*Økning i
antall
klagesaker*

Samfunnsavdelingen har i 2006 klart å holde den generelle saksbehandlingstiden innenfor departementenes målsetting om 3 måneder. Klagesakene etter sosialtjenesteloven ble avgjort etter gjennomsnittlig 31 dager. Til tross for stor utskifting på juristsiden, er saksbehandlingstiden for klagesakene etter plan- og bygningsloven gjennomsnittlig 65 dager. Situasjonen for sosialklagen er god ved inngangen til 2007. Mens vi opplever en betydelig økning av antall klagesaker etter plan- og bygningsloven.

*Ikke tilfreds-
stillende
barne-
verntjenester*

Gjennom den løpende kontakten som Fylkesmannen har med kommunene, ser vi at det er et stadig **økende kompetansebehov** i mange sektorer. Flere kommuner sliter med å få kompetente medarbeidere. Dette gjelder for eksempel innen barnevern der det er behov for økt faglig kompetanse og bistand til etablering av tilfredsstillende internkontroll. Mange kommuner har en situasjon preget av høy turnover og sykmeldinger. Situasjonen i en rekke **barneverntjenester** er ikke tilfredsstillende, noe som medfører at barn/unge ikke får den hjelpen de har krav på. Det skaper større utfordringer og behov for en tettere oppfølging fra Fylkesmannen i 2007.

Kommuneøkonomien i Vest-Agder har bedret seg i løpet av 2006. Dette skyldes den relativt store veksten i frie inntekter. Foreløpig

*Kommune-
økonomien i
bedring*

regnskapsresultat tyder på en økning i netto driftsresultat fra 2005 til 2006. Kun én av femten kommuner i fylket oppgir at de forventer et negativt regnskapsmessig resultat ved utgangen av 2006. Vennesla kommune er eneste ROBEK-kommune i Vest-Agder. Fylkesmannen har fulgt opp kommunen gjennom jevnlig møter og gitt skjønnsmidler bl.a. til omstilling og effektiviseringstiltak.

Ved utgangen av 2006 er det vårt inntrykk at flere kommuner har gjort seg avhengige av utbytte fra Agder Energi og/eller bruk av avkastning på salgsinntekter fra Agder Energi for å unngå driftsunderskudd. I løpet av de siste årene har flere kommuner innført eiendomsskatt og ved inngangen til 2007 oppgir fire kommuner at de vil utvide ordningen til å gjelde alle eiendommer i kommunen. Fylkesmannens hovedinntrykk er at kommunene viser god budsjett disiplin og har god økonomistyring. Dialogen mellom kommunene og embetet innenfor kommuneøkonomi er etter vår vurdering preget av åpenhet og tillit.

Fylket synes å ligge over landsgjennomsnittet med hensyn til forberedelser relatert til **samfunnsikkerhet og beredskap**, jf. utarbeidede landsdekkende kommuneundersøkelser vedrørende temaet. utfordringen er å holde nødvendig kommunal fokus på generelle beredskapsforberedelser og ta nødvendige beredskapsmessige hensyn i kommunal arealforvaltning. En annen utfordring er å ha tilstrekkelig oversikt over ulike risiki i fylket. Samordning og samarbeidsrelasjoner til beredskapsfagetater som er regionalisert/privatisert, er også et forhold som fortsatt har fokus i tiden fremover.

*Praksis på
rusmiddel-
feltet må bli
bedre*

Helse- og omsorgsavdelingen gjennomførte i 2006 et landsomfattende tilsyn med tverrfaglig spesialisert tjeneste til **rusmiddelmisbrukere**. Tilsynet viste at i Vest-Agder blir ikke utredning, behandling eller utskriving gjennomført i samsvar med forventninger til det faglige innholdet i tverrfaglig spesialisthelsetjeneste. Pasientrettighetsloven ble i 2004 utvidet til å omfatte pasienter som søker hjelp for sitt rusmisbruk. Pågangen av saker innen dette området har vært mindre enn forventet. Kartleggingen foretatt i 2005 viste at kommunene har varierende praksis i forhold til om det blir skrevet vedtak knyttet til de tjenester som rusmiddelmisbrukere får tildelt. Det er grunn til å være bekymret for om rettighetene til denne gruppen blir ivaretatt.

Behovet for styrket rekruttering og **økt kompetanse** innen pleie og omsorgstjenesten er nasjonalt satsingsområde. Fylkesmannen har etablert samarbeide med fylkeskommunen og HiA. I Vest-Agder ligger vi noe høyere på andel fagutdannet personell enn landsgjennomsnittet. Det er imidlertid fortsatt stor deltidsproblematikk, langt større enn i de fleste andre fylker. Vi er bekymret for hvordan sikring av kompetanse hos personalet og kontinuiteten i oppfølging av den enkelte pasient blir ivaretatt med stillinger ned til 12%.

Innenfor opptrappingsplanen for psykisk helse er **psykisk helsearbeid for barn og unge** et satsingsområde. Det er store forventninger til programmet

psykisk helse i skolen, som ble påbegynt i fjor, og som er viktig både med henblikk på holdningsskapende arbeid, forebygging og tidlig intervensjon. Dette er en spennende utfordring for samhandling mellom ulike fagområder og forvaltninger på flere nivå. Alle kommunene undertegnet i fjor samarbeidsavtale med Sørlandet sykehus HF. Det arbeides med etablering av egnede boliger og bofellesskap. Dette forventes ferdigstilt ved utgangen av året. I forhold til reell brukermedvirkning er det imidlertid et stort forbedringspotensiale.

Fylkesmannen har i flere år etterspurt tilgang på kompetanse og tilpasset tjenestetilbud til den tallmessig lille gruppen **psykisk utviklingshemmede med psykiatrisk sykdom**. Det er grunn til å tro at de er underdiagnostisert og ikke får adekvat behandling.

Det er etablert **Partnerskap for folkehelse – Folkehelse i Agder**. Fylkeskommunene, fylkesmennene, 21 kommuner, Høgskolen i Agder, Sørlandets sykehus og en rekke frivillige organisasjoner er med i partnerskapet. Kommuner og fylkeskommunene i Agder er opptatt av å få folkehelsearbeidet inn i varige former.

*Økt
samarbeid
om
folkehelse*

Gjennom partnerskap for folkehelse får man mulighet til å få frem en mer varig struktur som kan avløse en mer tidsbegrenset prosjektperiode som virkemiddel.

Fylkesmannens **samordningsfunksjon** er ivaretatt på en rekke ulike måter i tilknytning til fagoppgavene. På det generelle plan skjer samordning overfor kommunene i form av et årlig forventningsbrev, jevnlig møter med kommuneledelsen i hver enkelt kommune og fordeling av skjønnsmidlene. Av disse kr. 5 mill. til prosjektrettet tilskudd.

*Samordning
også på
5-fylke-nivå*

Samordning av den regionale stat tilstrebes også gjennom halvårige møter mellom de fem Fylkesmennene og de store statsetatene som inngår i en høyst uformell region med utgangspunkt i Helse Sør. Fylkesmannen søker også å samle alle lederne av statsetatene som opererer i Vest-Agder, enten de er regionalisert eller ikke, og avhengig av sak og anledning. De jevnlig møtene med statsetatene skjer på 5-fylke-nivå. Se mer om samordning i kap. 2.

1.2 Tilstanden i embetet

1.2.1 Budsjett

Tildelingen på kap. 1510 post 01 for 2006 var kr. 48.409.000.-. Årsregnskapet viser et mindreforbruk på kr. 820.070.-. En vesentlig årsak til overskuddet er at refusjoner av sykepenger ble vesentlig større enn budsjettet.

Total bemanning var 103,1 årsverk. Av disse var 88,9 årsverk under kap 1510.

Omfattende satsing på elektronisk forvaltning

1.2.2 Elektronisk forvaltning

Saks- og arkivsystem. Embetet har i 2006 gjennomført overgang til fullelektronisk arkiv og installert siste godkjente versjon av ePhorte som saks- og arkivsystem.

Elektroniske tjenester. Embetets offentlige journal er tilgjengelig på Fylkesmannens nettside. Søknader til ledige stillinger i embetet er tilrettelagt med elektronisk søknadsskjema.

Nettbasert informasjon. Embetet har intranett for formidling av intern-informasjon. Intranettet er integrert med Fylkesmannen.no og FM-nett.

Kart og stedfestet informasjon. Embetet har inngått samarbeid med Fylkeskartkontoret og lagt grunnlaget for etablering av "Norge digitalt" som organisasjon i Agder. Dette er et felles prosjekt sammen med Aust-Agder. "Norge digitalt utvalg" med representanter fra stat, fylkeskommune og kommuner er etablert. I tillegg er fagutvalg i arbeid for basis geografisk informasjon og tematisk geografisk informasjon. Erfaringsrapport er formidlet fra Fylkesmannen i Vest-Agder vedr integrasjonsfunksjonalitet i saks- og arkivsystemet. Dette gjør det mulig å lagre kart som vedlegg på sak i ePhorte.

Informasjonssikkerhet. Fylkesmannen har rapportert om status i arbeidet med risikovurdering og sikkerhetsrevisjon. Det er gjennomført "Risiko- og sårbarhetsvurdering" i tilknytning til samtlige avdelingens oppgaver. Embetet har revidert retningslinjer for informasjonssikkerhet. Disse omtales i "Krav til sikker håndtering av personalopplysninger". Retningslinjene er oversendt FAD.

Likestilling er en stadig utfordring

1.2.3 Ledelse, organisering og styring

Personalpolitikk. Styringsdokumentet "Lokal personalhåndbok" er utarbeidet av partene. Våren 2006 ble revidert utgave drøftet i avdelingsvise møter. Viktige tiltak i 2006 har vært ny lønnspolitikk, iverksetting av e-læringsverktøyet "Karriereprogrammet i staten" og intern lederutvikling. Turnover i 2006 blant fast tilsatte inklusive pensjoneringer er 11%. En arbeidsmiljøkartlegging våren 2007 vil klargjøre status og avdekke behov for tiltak. Det er en utfordring å beholde kjernekompetanse og ivareta effektiv oppgaveløsning i påvente av Forvaltningsreformen.

Likestilling. Kjønnfordelingen ved embetet er 58 menn og 52 kvinner. 20 kvinner og 3 menn har deltidsstillinger. Årsverkfordeling tilsier 46% kvinner. I ledergruppen har kvinnerepresentasjonen i 2006 økt med én person og utgjør 25%. I snitt tjener menn 20% mer enn kvinner. Avstanden er økende. 2.3.3-midler ble fordelt med 37,4% til kvinner. 2.3.4-midler ble fordelt til 14 kvinner og 8 menn, 45% av midlene gikk til kvinner.

I 2006 har vi tilsatt 8 i faste stillinger, herav 4 kvinner. 6 stillinger var eksternt utlyst. Alle nytilsetninger i embetet har vært vurdert i forhold til kjønnsfordeling og målsetting om at 5% skal være personer med nedsatt funksjonsevne. Det siste er ikke nådd pga manglende faglig kompetanse.

Det var god oppslutning fra ansatte og ledelse da vi avviklet likestillingsseminar om bevisstgjøring på holdninger og verdier. En utvidet

embetsledergruppe deltok på dagsseminar med BFD/Fredrikkes Hage hvor en av oppfordringene var å begynne synliggjøring av kjønn igjen. E-læringen "Karriereprogrammet i staten" er gjennomført for 16 deltakere, herav 14 kvinner. Kjønnsperspektivet er vektlagt ved valg av prosjektleder, delegering av ansvar og ved kompetansetiltak. Det er tilrettelagt med fleksible arbeidstidsordninger ut fra omsorgsbehov.

Tilstandsvurdering: Det er ikke tilfredsstillende kjønnsbalanse i embetet, men vi er bevisst kjønnsfordelingen av ansvar og kompetansetiltak. I 2007 skal status på likestillingsforhold kartlegges. Tiltak skal vurderes på bakgrunn av funn og iverksettes i avdelingene. I tilsynssaker skal kjønnsbalansen styrkes.

Grønn stat – miljøledelse i staten. Embetet har foretatt revisjon av eksisterende handlingsplan for gjennomføring av Grønn stat og miljøledelse.

Lærlinger. Embetet har tilsatt lærling innen kontorlaget med opplæring innen økonomiske- og administrative fag.

2. Sentrale politiske føringer

2.1 Fornying av offentlig sektor - generelle samordningsoppgaver

Som en del av styringsdialogen med kommunene er det gjennomført seks **kommunebesøk** der embetsledelsen har møtt kommunens politiske- og administrative ledelse. Songdalen, Åseral, Sirdal, Mandal, Lindesnes og Lyngdal har vært besøkt. På møtene har embetsledelsen i lys av kommuneøkonomi og KOSTRA-data utfordret kommunene i forhold til kommunens økonomiske utvikling og strategisk tenkning rundt omstilling og interkommunalt samarbeid. Andre sentrale temaer har vært miljø- og arealforvaltning, strandsoneproblematikk og nye føringer innenfor landbruksforvaltningen. For å styrke samordningen mellom statlige etater og kommunene utarbeider Fylkesmannen hver vår et **forventningsbrev**. Formålet med forventningsbrevet er å sikre en effektiv formidling av styringssignaler fra stat til kommune og bidra til avklaring av kommunalt ansvar og handlingsrom. Samtlige avdelinger hos Fylkesmannen, UDI Regionkontor Sør, IMDI Sør, NAV – Vest-Agder, Statens kartverk Kristiansand, Forbrukerrådet i Aust- og Vest-Agder og Arbeidstilsynet er bidragsyttere. Utfordringen for regional stat er å tydeliggjøre hvilke oppgaver som er lovpålagte for kommunene og hvilke oppgaver som er av veiledende art. Det er også en utfordring å finne en hensiktsmessig detaljeringsgrad og struktur på forventningsbrevet. Det er vanskelig å se noen klare effekter av samordningsarbeidet. Vårt inntrykk er at kommunene opplever den statlige styringen som fragmentert og tildels uoversiktlig. Den statlige organiseringen i egne virksomheter, egne systemer og rutiner for kommunekontakt er ikke tilpasset kommunenes egne styringsbehov. Det

*Statlig sam-
ordning overfor
kommunene er
både ressurs-
krevende og
vanskelig*

kreves betydelig mer ressursinnsats på dette området for å oppnå stor grad av samhandling og samordning.

2.1.1 Omstilling og fornying i kommunene

Omstillings- og fornyingsarbeidet har vært et toårig prosjekt der KRD har tilført embetet ressurser tilsvarende 1 årsverk i perioden 2004-2005. Utfordringen i 2006 har vært å fortsatt kunne prioritere dette arbeidet innenfor embetets eksisterende rammer.

Det er et potensial for omstilling og fornying i alle kommunene i fylket. Vi vil særlig peke på de utfordringer flere små kommuner har i forhold til å sikre rekruttering, kompetanse og beholde et levende lokalsamfunn. Mange av disse utfordringene kan etter Fylkesmannens syn vanskelig løses uten et tettere interkommunalt samarbeid. Strategien for tildeling av midler ble derfor endret fra 2005 til 2006. Fra å støtte mange prosjekter til enkeltkommuner i 2005 ble det i 2006 gitt støtte til færre, større, **interkommunale prosjekter** der interkommunal organisering og tjenesteproduksjon står i fokus. Støtten til enkeltkommuner for effektivisering/kvalitetsutvikling av kommunenes egen tjenesteproduksjon, samt støtte til ”smale” fagrelaterte utviklingstiltak, er redusert til et minimum.

Mange spennende fornyingsprosjekter i Vest-Agder, de interkommunale prioriteres

I 2006 mottok Fylkesmannen 33 søknader om støtte på til sammen vel 13 mill. kroner, hvorav 13 prosjekter fikk støtte. I 2005 mottok embetet 62 søknader om støtte til prosjekter, hvorav 36 prosjekter fikk støtte. Reduksjonen i antall søknader må ses i sammenheng med vridningen fra å gi støtte til mange små prosjekter til å støtte større prosjekter der interkommunalt samarbeid vektlegges.

For kommunene er **prosjektskjønnet** et viktig, og i mange tilfeller avgjørende, hjelpemiddel for å finansiere nye prosjekt. Embetet blir, ved å sette av en såpass stor pott til fordeling, en viktig ressurskanal.

Fylkesmannen har lagt til rette for nettverksbygging blant kommunene bl.a. ved å arrangere erfaringskonferanser der også KS og kompetansemiljøer har deltatt. Dette gir innpass på mange viktige arenaer, som gir økt kompetanse internt i organisasjonen.

De tre regionsamarbeidene i fylket samt Lillesand, Iveland og Birkenes i Aust-Agder, jobber målrettet med økt interkommunalt samarbeid på et vidt spekter av kommunale tjenester. Fylkesmannens spissing av bruken av midler til formålet har stor betydning for dette arbeidet.

Når det gjelder omstillingsaktiviteten i fylket ser vi at vår rolle som formidler av prosjektskjønn gjør at ikke bare de mindre kommunene går sammen om å initiere prosjekt for å utløse midler, men også at regionsamarbeidene har økt fokus på denne typen fornyingsarbeid.

2.1.2 NAV

Det er etablert en koordineringsgruppe som består av representanter fra NAV Vest-Agder, Fylkesmannen, KS i Agder og rådmannsutvalget i fylket. Gruppen drøfter felles problemstillinger, erfaringer og utfordringer.

Flekkefjord ble utpekt som Pilotkommune. Pilotkontoret åpnet oktober 2006.

Det er flere instanser og etater som har oppmerksomhet i forhold til NAV, og det er en utfordring å samordne aktiviteten på feltet i forhold til kommunene.

2.2 Velferd, helse og personlig tjenesteyting

2.2.1 ”På vei til egen bolig”

I samarbeid med Husbanken er det etablert et ”Bynettverk” hvor Mandal og Kristiansand deltar fra Vest-Agder. Det er også etablert et **nettverk** mellom de 6 kommunene i fylket som til nå har fått statstilskudd til boligsosialt arbeid. Det ytes tilskudd til etablering av miljøarbeiderstillinger med oppgave å hjelpe brukere til å klare å bo. I samarbeid med Husbankens regionkontor i Arendal, arrangerte Fylkesmannen studietur til Ålborg. Ti personer hospiterte i tre dager på botiltak for vanskeligstilte i byen.

2.2.2 Sosial- og helsetilsyn med kommuner, helseforetak og andre virksomheter

Det var et krav til Fylkesmannen/Helsetilsynet i Vest-Agder at det i 2006 skulle gjennomføres 7 sosialtilsyn og 14 helsetilsyn. Det ble gjennomført 8 sosialtilsyn i kommuner. Dette var landsomfattende tilsyn hvor tema var rettsikkerhet ved bruk av tvang og makt overfor personer med psykisk utviklingshemming, og habiliteringstjenester til barn. Egeninitierte tilsyn gjaldt tilsyn med sosial- og helsemessig beredskap.

Det ble gjennomført 8 helsetilsyn i kommuner. Også dette var landsomfattende tilsyn og gjaldt habiliteringstjenester til barn og egeninitierte tilsyn med sosial- og helsemessig beredskap. Det ble ført egeninitierte tilsyn i sykehjem med kvalitet i forhold til ernæring, munnhygiene, aktivitet og verdig livs avslutning. I spesialisthelsetjenesten ble det gjennomført 5 helsetilsyn. Også her var det landsomfattende tilsyn med habiliteringstjenester til barn og med tverrfaglige spesialiserte tjenester til rusmiddelbrukere. Ett tilsyn ble gjort i samarbeid med Statens helsetilsyn og gjaldt smittevern i sykehus, med særlig vekt på isolatkapasitet.

Det ble gjennomført ett egeninitiert helsetilsyn med privat legepraksis.

*Sosial- og
helsetilsyn
avdekker avvik*

På alle områder ble det funnet **avvik** fra de krav som gjelder, og forbedringspunkter. Tilsynene er fulgt opp og tjenestene har rettet opp det påviste. Dette gjelder imidlertid ikke for sosial- og helsemessig beredskap, hvor det ennå er mangler. Også innenfor tverrfaglig spesialisert rusbehandling gjenstår det forhold som ikke er tilfredsstillende rettet opp.

2.2.3 Saksbehandling på sosial- og helseområdet

Fylkesmannen har på forespørsel gitt veiledning i saksbehandling til kommuner, foretak og andre. De klagesaker som helse- og omsorgsavdelingen har mottatt, har jevnt over bedre kvalitet enn tidligere. Kommunene har gitt uttrykk for behov for kurs innenfor saksbehandling. Fylkesmannen holdt i 2004 kurs i saksbehandling for kommuner. Det vil bli vurdert om dette skal gjentas i 2007.

2.2.4 Rekrutteringsplanen for helse- og sosialpersonell

Målsettingen i rekrutteringsplanen for helse- og sosialpersonell har vært å øke tilgangen på fagutdannet personell i kommunens pleie- og omsorgstjeneste. Oppsummering av personellsiden i pleie- og omsorgstjenesten:

- Det har vært en økning med rundt 450 årsverk, gjennomsnittlig økning på 6,5 % de to første årene. Økning av personell med høyskoleutdanning er størst.
- Andelen ansatte med helse- og sosialfaglig utdanningen har gått ned med 2,6 %, men andelen med fagutdanning er fortsatt høyere enn landsgjennomsnittet.
- Det er fortsatt stor deltidsproblematikk – langt større enn i de fleste andre fylker.
- Det er en liten andel menn som arbeider innenfor pleie- og omsorgstjenesten, 7,3 % mens gjennomsnittet for landet er 10,4 %.
- Fylkesmannen har tildelt kr. 7 763 848 i tilskuddsmidler til kommunene. Det er rapportert at 541 ansatte har gjennomgått opplæring. 83 har vært ufaglærte som har fått grunnopplæring, 83 ufaglærte har fått fagbrev, mens 236 har fått videreutdanning av mer enn 6 måneders varighet.

*Fortsatt
utfordringer
når det gjelder
rekruttering av
helse- og
sosialpersonell*

2.2.5 Samarbeidsavtaler mellom regjeringen og Kommunenes sentralforbund

Fylkesmannen har deltatt i de forua og konferanser som Helse Sør og Sørlandet sykehus HF har etablert i samarbeid med KS Agder og kommunene.

Helsedialog – program for samhandling er vedtatt av styret for Helse Sør RHF og KS fylkesstyre i regionen. Det er et felles langsiktig program for samhandling innen helseregion Sør, og hensikten er å bedre samhandlingen mellom kommunene og helseforetak for å sikre at pasientene kan få helhetlige og koordinerte tjenester. Ett av tiltakene i programmet er å utarbeide samarbeidsavtaler mellom alle kommunene og helseforetak i regionen.

*Bedre sam-
handling
mellom
kommunene og
helseforetakene*

2.2.6 Innføring av IPLOS

Fylkesmannen har i samarbeid med IPLOS prosjektet fulgt opp prosessen og veiledet kommunene i bruk av IPLOS. Det har vært rettet særlig oppmerksomhet mot kommuner som er kommet kort i innføringen. De aktuelle kommunene melder imidlertid om at de har god og direkte dialog med IPLOS prosjektet. Fylkesmannen har samarbeidet med Sosial- og helsedirektoratet og har deltatt i oppfølgingskurs for kommunene. Det er gjennomført møter med kommunenes ledere for pleie- og omsorgstjenesten hvor utfordringer knyttet til IPLO har vært tema.

2.2.7 Handlingsplan for eldreomsorg

Fylkesmannen har fulgt opp utbygging av sykehjem og omsorgsboliger, omgjøring av sykehjem til omsorgsboliger samt driftsnivået i pleie- og omsorgstjenesten gjennom rapporter og møter med kommunene. Det er rapportert til HOD og SHD om situasjonen i kommunene.

Fylkesmannen har hatt kontakt med de kommunene som har unge beboere i aldersinstitusjoner og er orientert om plan for videre arbeid/utskrivning i forhold til disse. Tjenesten til eldre er fulgt opp gjennom to møter med kommunenes pleie- og omsorgstjenester. Omsorgsmeldingen har vært tema på et av disse møtene. Gjennom rådgivning har folkehelseperspektivet på eldreomsorg vært fokusert.

2.2.8 Veiledningsfunksjon innenfor pleie- og omsorgstjenestene

Fylkesmannen har holdt møter med ledere innfor kommunenes pleie- og omsorgstjenester. Omsorgsmeldingen har vært tema på et av disse møtene. Gjennom rådgivning har folkehelseperspektivet på eldreomsorg vært fokusert.

2.2.9 Voldtekstmottaksfunksjoner

Det er opprettet voldtekstmottak ved den interkommunale legevakten i Kristiansand.

2.2.10 Opptrappingsplanen for psykisk helse

Tilskuddsmidler. Alle kommunene i Vest-Agder mottok øremerket tilskudd fullt ut i 2006. Fylkesmannen gjennomførte sær møter med to av kommunene. Kommunene kunne ikke vise til aktivitetsøkning og måtte foreta justeringer av sine tiltaksplaner. I ca 1/3 av kommunene ba Fylkesmannen om ytterligere dokumentasjon på systematisk brukermedvirkning og prosedyrer for iverksetting av individuell plan. **Brukermedvirkning.** Brukerundersøkelser som er gjennomført av kommunene i Vest-Agder i 2006 er metodisk svært forskjellige og kommunene har valgt ulike innfallsvinkler. Andre former for systematiske brukermedvirkning er jevnlig møter med brukerorganisasjoner, dialogmøter med brukere av deltjenester osv. Alle kommunene i Vest-Agder gav økonomisk tilskudd til

Mange aktiviteter i tilknytning til opptrappingsplanen for psykisk helse

brukerorganisasjonene i 2006. Størrelsen på beløpet i forhold til folketallet er variabelt.

Individuell plan. Alle kommunene i Vest-Agder har etablert prosedyrer for etablering av individuell plan for brukere som har rett på det i henhold til forskriften. Det er imidlertid vanskeligere å få oversikt over i hvilken grad kommunene etterlever egne rutiner. Helsetilsynet i Vest-Agder har i 2006 ikke mottatt klager fra brukere om at retten til individuell plan ikke er oppfylt.

Samarbeidsavtaler. Alle kommunene i Vest-Agder ved rådmannen har underskrevet samarbeidsavtaler med klinikk for psykiatri og avhengighetsbehandling. Samarbeid om individuell plan reguleres blant annet i disse avtalene. Det gjennomføres dialogkonferanser med kommunene i regi av klinikken to ganger i året.

Bruk av veilederen. Veilederen i psykisk helsearbeid for voksne i kommunene (IS-1332) er tatt i bruk i kommunene på flere måter. Enkeltkommuner har brukt veilederen i drøftinger om utviklingen av deltjenester hvor både brukere og ansatte har deltatt. Andre bruker veilederen i kvalitetsarbeidet når de skal beskrive tilbud og tjenester. De minste kommunene har vært spesielt aktive. Fylkesmannen har et løpende samarbeid med småkommunene.

Psykisk helsearbeid for barn og unge. ”Psykisk helse i skolen”, er forebyggende psykiske helseprogrammer i skolene. Vest-Agder er satsingsfylke i 2006 og 2007.

2.2.11 Folkehelsefeltet

Fylkesmannen i Vest-Agder deltar i Partnerskap for folkehelse – Folkehelse i Agder (opprettet 2004). Fylkeskommunene, Fylkesmennene, 21 kommuner, Høgskolen i Agder, Sørlandets sykehus og en rekke frivillige organisasjoner er med i partnerskapet. Partnerskapet skal fremme folkehelse i Agder.

Kommunene og fylkeskommunene i Agder er opptatt av å få folkehelsearbeidet inn i varige former. Kortsiktige tiltak og prosjekter er en arbeidsform som også vi i Agder bruker for å nå våre målsettinger. Vår filosofi er imidlertid at dette må skje innenfor rammen av **varig drift, langsiktige strategier og felles målsettinger**. Skiftende satsningsområder, prosjekter som ikke overlever prosjektiden og et folkehelsearbeid tuftet på ildsjeler, er kjennetegn ved det norske folkehelsearbeidet. Dette vil vi forsøke å unngå. Gjennom **partnerskap for folkehelse** får man mulighet til å få frem en mer varig struktur. Lokalt eierforhold er nødvendig. Primærkommunene innehar hovedansvaret. 13 kommuner i Vest-Agder deltar i partnerskapet. Arbeid med etablering og oppfølging av partnerskapet har bidratt til nye oppgaver, mer møtevirksomhet og reising i 2006. Folkehelserådgiver deltar i sekretariatsgruppa i Folkehelse i Agder/partnerskapet.

Fylkesmannen i Vest-Agder har en koordineringsgruppe for barn og unge med deltakelse fra helse- og omsorgsavdelingen, utdannings- og samfunnsavdelingen. I tillegg samarbeides det om nasjonale satsinger på folkehelseområdet på tvers av områdene landbruk, miljø og helse.

2.2.12 Kompetanseutvikling i sosialtjenesten

I 2006 arrangerte Fylkesmannen et to-dagers saksbehandlingskurs for sosialkontortjenesten i kommunene med temaer fra forvaltningsloven. Det har vært avholdt 3 sosialledersamlinger hvor tema har vært rus, NAV, **Praxis sosial** og besøk på NAV-kontoret i Flekkefjord.

Utvidet samarbeid med HiA om kompetanseheving i sosialtjenesten

Praxis sosial sluttførte i første halvår 2006 prosjektet ”Sosial praksis i endring”. Prosjektet har hatt deltakelse fra HiA, 11 av 15 kommuner i fylket, Fylkesmannen og det brukerstyrte senteret ROM (Råd og muligheter). Sentrale tema i prosjektet var kompetanseheving, nye samarbeidsformer og utprøving av ulike modeller for brukermedvirkning i kommunenes sosialtjeneste overfor tjenestebrukere med rusrelaterte problemer. Sommeren 2006 søkte Praxis sosial om å få delta i forsøk med høgskole – og universitetssosialkontor (HUSK) i regi av SHD. Fra 2007 er HUSK – Agder etablert. Det lokale HUSK-kontoret ved HiA representerer en videreutvikling og utvidelse av det etablerte samarbeidet mellom kommuner, brukere, Fylkesmannen i Vest-Agder og høgskolen.

I Småkommuneforum har det vært 3 møter og 1 studietur til Island.

Tilstandsvurdering: Når Fylkesmannen går tungt inn i kompetanseutvikling i sosialtjenesten er det ut fra en erfaring av at mange kommuner i en travel hverdag har vansker med å ivareta kompetanse- og metodeutvikling av eget initiativ.

2.3 Oppvekst, familie, barnehager og utdanning

2.3.1 Barnehager og utdanning

Økning i barnehagekapasiteten

Fylkesmannens **samordningsfunksjon** er ivaretatt på en rekke ulike måter i tilknytning til fagoppgavene. På det generelle plan skjer samordning overfor kommunene i form av et årlig forventningsbrev, jevnlig møter med kommuneledelsen i hver enkelt kommune og fordelingen av skjønnsmidlene, herunder bruk av 5 mill. av disse til prosjektrettet tilskudd.

Ut over dette søkes samordning av den regionale stat å ivaretas gjennom halvårige møter mellom alle de fem Fylkesmennene og de store statsetatene som inngår i en høyst uformell region med utgangspunkt i Helse Sør. Fylkesmannen søker også å samle alle lederne av statsetatene som opererer i Vest-Agder (enten de er regionalisert eller ikke) avhengig av sak og anledning. De jevnlig møtene med statsetatene skjer på 5-fylke-nivå.

I arbeidet med å fremme statlige mål på barnehage- og utdanningsfeltet overfor kommuner, private eiere og fylkeskommune har Fylkesmannen lagt stor vekt på å presentere institusjonsvirksomheten (barnehager, skoler) som deler av en større helhet. **To utfyllende perspektiver** har vært en ledetråd: Barn, unge og deres oppvekstvilkår og barnehage og skole som strategiske elementer i en samfunnsbygging på lokalt, regionalt og nasjonalt nivå (infrastruktur, kompetanse, næringsliv, bosetting). Det er et ubetinget

inntrykk at bevisstheten i kommuner og fylkeskommune, om dette doble perspektivet, er blitt sterkere de siste årene, og kommer til uttrykk i holdning og handling. I dette inngår at tverrfaglig og tverretattlig samarbeid lokalt og regionalt om barnehage, skole og oppvekstvilkår er en avgjørende forutsetning for å kunne lykkes. Barn og unge utgjør ca 30% av befolkningen, men 100% av fremtiden. *Barnehager.* På barnehagefeltet har Fylkesmannen fremmet målet om full behovsdekning. Barnehagekapasiteten i fylket har økt med 530 barn i løpet av 2006. Ca 8500 barn har nå plass i barnehage. Alle kommuner er fulgt opp med veiledning med mer om utbygging og finansiering. Kommuner som har ligget etter, er fulgt opp spesielt.

Tilstandsvurdering: *Alle kommuner unntatt én har meldt at de vil nå målet om full behovsdekning innen utløpet av 2008. Fylkesmannen har løpende kontakt med kommunen.*

Gjennom ny barnehagelov, rammeplan og statlige stimuleringsmidler til utviklingsarbeid og kompetanse er innhold og kvalitet satt i fokus. I dette arbeidet har Fylkesmannen hatt et nært samarbeid med kommunene. Statlige tilskuddsmidler er fordelt i tråd med forutsetningene.

Tilgangen på **kvalifisert personale** (førskolelærere) er god i Vest-Agder. Også rekrutteringssituasjonen de kommende årene betraktes som lys. Fylkesmannen har god og løpende kontakt med Høgskolen i Agder om kompetansebehov på barnehagefeltet generelt. Deltaking i et statlig prosjekt, ”Menn i barnehagen”, har hatt god respons.

Utdanning. Tilsyn på utdanningsområdet har i 2006 vært en hovedoppgave. Det er utført generell og spesiell områdeovervåking, innhenting og analyse av dokumentasjon på drift og resultat og oppfølging i etterkant.

Gjennomførte tilsyn 2006:

- Opplæringsloven §13-10: 8 av fylkets 15 kommuner. 3 av disse var oppdrag som del av nasjonalt tilsyn 2006, og 5 på vårt eget initiativ etter samme metodikk. Et flertall av kommunene fikk pålegg.
- Opplæringsloven kap 5: Skriftlig tilsyn overfor fylkeskommunen (videregående skoler) ut fra innhentet dokumentasjon i 2005. Resultatet er relativt tilfredsstillende, men følges opp gjennom nasjonalt tilsyn i 2007.
- Statstilskudd - voksenopplæring: To kommuner, tilfeldig utvalg, med tilfredsstillende resultat.
- Alle friskoler: Skriftlig tilsyn vedr krav til lærerkompetanse, inntaksreglement og ordensreglement. Oppfølging pågår.
- Opplæringsloven §8-2 om gruppestørrelse: Gjennomføring i henhold til oppdrag fra Udir. Tilfredsstillende.
- Opplæringsloven §2-8 (minoritetsspråklige elever i grunnskolen og retten til norsk- og morsmålsundervisning): Alle kommuner. Pålegg gitt til alle kommunene.

*Mange tilsyn
i 2006*

***Omfattende
arbeid med
kunnskapsløftet***

Fylkesmannen har overfor kommunene og i eget arbeid lagt stor vekt på dokumentasjon og analyse som grunnlag for all kvalitetsvurdering. Skoleporten, Kostra, GSI, barnehagestatistikk med mer har ved flere anledninger vært tema i de regelmessige møtene med kommunene i løpet av året. En har også deltatt i arbeid initiert av KS angående dette. Fylkesmannen har fulgt reformen **Kunnskapsløftet**, særlig i forhold til kompetanseutvikling og arbeid tilknyttet nye læreplaner. Vi har særlig lagt vekt på aktivt å stimulere til nettverksarbeid mellom skoleeiere, og samarbeid og bistand fra høyskoler og universitet, jf. blant annet strategi for kompetanseutvikling i grunnopplæringen. Regelmessige kommunesamlinger, et felles kontaktutvalg for Agderfylkene for skoleeiere i tilknytning til kompetanseutvikling i grunnopplæringen, KS, Høgskolen i Agder mfl. og god og løpende kontakt med kommuner/fylkeskommune har vært prioritert. Forberedelse til innføring av "Kunnskapsløftet" fra høsten 2006 er fulgt opp i tråd med embetsoppdraget, herunder også høring med mer for nye læreplaner, der Vest-Agder har hatt oppdrag og ansvar for høring i restaurant- og matfaget, gitt av Utdanningsdirektoratet. Fylkesmannens landsdekkende oppdrag om internasjonalisering i skolen (United World College, franske gymnas med flere), er fulgt opp i tråd med oppdrag fra KD, og rapporteres til Utdanningsdirektoratet.

Tilstandsvurdering: Det er vårt klare inntrykk at skoleeiere og skoler på en mer omfattende og systematisk måte legger vekt på resultatdokumentasjon og analyse i sine metoder for et mer systematisk kvalitetsarbeid. Klagesaksmengden (karakterer, enkeltvedtak etter opplæringsloven) har vært forholdsvis stabil de siste årene. Det er et tydelig inntrykk at tilsyn på et tema gjennomført i et lite antall kommuner har en generell effekt også på øvrige kommuner. Dialogen mellom Fylkesmannen og skoleeierne er god. Kombinasjonen av juridisk kompetanse og god faglig kompetanse i tilsyns- og veiledningsarbeid anses som helt avgjørende for dialog, legitimitet og autoritet. Dette gjelder både i forhold til skoleeiere og overfor foreldre/elever som ønsker veiledning om rettigheter med mer. Flere kommuner strever med å holde styrken i sitt utviklings- og kvalitetsarbeid som følge av omorganisering.

2.3.2 Barnevern

Fylkesmannen har i 2006 gjennomført systemrevisjon i to kommuner og i alle barneverninstitusjonene i Vest-Agder. Individtilsynet er gjennomført i henhold til lov. Det ble mottatt 20 klager fra ungdommer i institusjon. Se for øvrig egen årsmelding om tilsyn, vedlagt.

Klagesaker er behandlet fortløpende og alle innen 3 mnd. Det er avholdt en regional konferanse i samarbeid med BLD. Det er avholdt kurs i rettighetsforskriften, kurs i undersøkelse og kurs i taushetsplikt/

opplysningsplikt. Avdelingen har deltatt i samarbeidsmøter med HiA, fylkesnemnda, BUF etat og Fylkesmennene i Region Sør.

Tilstandsvurdering: *Vi ser at kurs avholdt for barneverninstitusjonene i 2006 har ført til at det utøves mindre tvang og færre restriksjoner overfor barn og unge plassert i institusjonene. Det er behov for ytterligere kurs i 2007 jf. kap. 1 om kompetansebehov. Det er videre en løpende problemstilling om ressursbruken til forskriftsfestede institusjonstilsyn går på bekostning av nødvendig oppfølging av kommunene. De beste informantene om hvordan situasjonen er i institusjonene, er ungdommene selv. Systemrevisjon klarer ikke å avdekke hverdagen og fagligheten i institusjonene. Dette skjer i størst grad ved individtilsynet. Systemrevisjon i alle institusjoner hvert år går på bekostning av individtilsyn, noe Fylkesmannen vurderer som uheldig.*

2.3.3 Gransking av barnehjem

På anmodning fra Kristiansand kommune har Fylkesmannen i 2006 oppnevnt et granskingsutvalg som, på bakgrunn av konkrete henvendelser, gransker mulig omsorgssvikt og overgrep overfor personer plassert i barnehjem i Kristiansand kommune i løpet av perioden 1954 til 1979.

2.3.4 Familievern

Tilsyn er utført i henhold til forskrift. Det er behandlet 1 klage på Familiekontoret i 2006.

2.3.5 Introduksjonsordning for nyankomne innvandrere (introduksjonsloven)

Det er i samarbeid med ledere for kommunale voksenopplæringsinstitusjoner i fylket gjennomført særlige informasjonstiltak med mer om implementering av Introduksjonsloven, herunder også gjeldende tilskuddsordning.

Fylkesmannen mottok 4 klagesaker. To av klagenes gjaldt avslag på deltakelse i introduksjonsprogram. Én sak gjaldt trekk i introduksjonsstønning og stopp av introduksjonsprogrammet. Disse tre klagesakene ble opprettholdt, mens den fjerde saken ble sendt i retur til kommunen.

2.3.6 Likestilling

Fylkesmannen arbeider med likestilling i sin kontakt med kommuner, fylkeskommune, statlige regionale etater, HiA og i formelle og uformelle nettverk. Vi vil videreføre dette som en langsiktig satsing på mange felt og i ulike relasjoner.

Ledere ved embetet har hatt dagsseminar med BFD/Fredrikkes Hage hvor en av oppfordringene var igjen å synliggjøre kjønn. Landbruksavdelingen vil etter årsrapporteringen for 2006 foreta en optelling av hvor mange kvinner og menn som er tildelt midler. Dette kan ha betydning for senere markedsføring av våre ulike ordninger og tilskudd.

Eksterne tiltak:

*Likestilling –
fortsatt en stor
utfordring i
Agderfylkene*

- 8. mars 2006 – ”Alle verdens kvinner på Agder”
- ”Iværksetteri på tværs” – bedriftsnettverk rundt Skagerrak, studietur.
- FASETT 2006 konferanse i Frederikshavn
- Likestillingskonferanse HiA - ”Visjon og virkelighet”
- FASETT 2008 – planleggingsarbeid

Tilstandsvurdering: Likestillingssituasjonen er fortsatt svak både i Vest-Agder og Aust-Agder, noe som legitimerer fortsatt fokus og tett samarbeid mellom fylkene. Det er generelt sett viktig å øke kvinners deltakelse i arbeidslivet, ikke minst ved å styrke kvinners kompetanse, evne og mot til etablere egne virksomheter og være deltakere i et næringsliv i forandring. Næringslivet går godt i regionen, og det er en utfordring å skaffe nok arbeidskraft, bl.a gjennom å mobilisere kvinner som av ulike grunner ikke er yrkesaktive.

2.4 Arealdisponering og byggesaker

2.4.1. Formidling av nasjonal politikk og oppfølging av St.meld. nr. 21 (2004-2005).

*Arealsaker
fortsatt en
krevende
oppgave*

Formidling av **den nasjonale arealpolitikken** står sentralt i den informasjons- og møtevirksomhet Fylkesmannen har overfor kommunene. I 2006 ble det gjennomført egne temamøter om arealpolitikk i flere kommuner. Vi erfarer at mange kommuner mangler kompetanse og kapasitet innen arealplanlegging. Kommunene etterspør derfor faglig bistand fra Fylkesmannen i regelverkforståelse og formidling av nasjonale styringssignaler. Fylkesmannen har tidligere utarbeidet en veileder for kommunene: ”Fylkesmannen og kommuneplanleggingen”, som bl.a. inneholder nasjonale mål og retningslinjer samt forventninger til kommunene på arealforvaltningsområdet. Fylkesmannen vil i 2007 revidere denne veilederen for å gi kommunen et oppdatert og helhetlig bilde av de siste statlige styringssignalene om arealplanlegging.

Tilstandsvurdering: Dette arbeidet har hatt høy prioritet i 2006 og vil bli videreført gjennom revidert veiledningsmateriell og kursvirksomhet overfor kommunene i 2007. Fylkesmannen anser dette arbeidet som tilfredsstillende ivaretatt.

2.4.2 Innsigelser - meklinger

Fylkesmannen mottok i 2006 12 innsigelsessaker til meklings. Mekling er avholdt i 9 saker om 3 kommuneplaner og 6 reguleringsplaner. 1 sak vil bli oversendt MD uten meklings og 2 saker er berammet til meklings i 2007. Det ble oppnådd enighet/kompromissløsninger i 5 saker og 4 saker vil bli oversendt til MD i 2007. Etter Fylkesmannens syn blir innsigelsessakene mer kompliserte og det er **vanskeligere å komme til løsninger**. Det kan skyldes at innsigelsesmyndighetene har mindre å gi i meklings ut fra strengere statlige styringssignaler, for eksempel i forhold til nedbygging i strandsonen. MD har i 2006

avgjort 3 innsigelsessaker i Kristiansand kommune der kommunens vedtak ble stadfestet.

Mange dispensasjoner i strandsonen

2.4.3 Offensiv oppfølging av strandsonen

Fylkesmannen uttaler seg til plansaker og til dispensasjoner i strandsonen. Det er vårt inntrykk at det fortsatt gis mange dispensasjoner i strandsonen, og at det fortsatt vedtas planer som åpner opp for **omfattende utbygging i strandsonen**. Noe av årsaken til dette ligger i at kommunen har mange eldre reguleringsplaner som ikke er i tråd med de nasjonale målsettingene om forvaltningen av 100-metersbeltet. Fylkesmannen har bedt kommunene om å foreta miljørevisjon av eldre planer som ikke er i tråd med nye nasjonale føringer, men dette følges sjeldent opp av kommunene.

Tilstandsvurdering: Oppfølging av strandsonen har hatt høy prioritet. Etter Fylkesmannens vurdering gis det fortsatt for mange og omfattende dispensasjoner i strandsonen. Dersom sterk nedbygging av strandsonen gjennom dispensasjoner, skal unngås, må virkemiddelbruken og ansvarsfordelingen mellom forvaltningsnivåene tas opp til vurdering. Det er også vår erfaring at kommunale planer ikke ivaretar de nasjonale interessene i strandsonen på en tilfredsstillende måte. Det innebærer at miljøvernavdelingen må reise innsigelse for at disse nasjonale interessene skal bli ivaretatt. Det gjelder særlig allmenne friluftslivsinteresser i landfaste strandområder samt hensynet til områder som er verdifulle for det biologiske mangfoldet.

Økt press på arealer langs innsjøer og vassdrag

2.4.4 Sikring av vassdragene og fjellområder gjennom en helhetlig arealpolitikk

Vassdragsnaturen og fjellområdene i fylket er under et stadig økende press. I Vest-Agder er mulighetene for etablering av fritidsboliger langs sjøen begrenset på grunn av pris og arealknapphet. **Arealpresset** retter seg derfor i stadig økende grad mot større innsjøer, vassdragsnære arealer i innlandet og mot fjellområder. Fylkesmannen har i 2006 informert kommunene om Miljøverndepartementets veileder om planlegging av fritidsbebyggelse (T-1450). Fjell- og vassdragsområder har videre blitt ivaretatt gjennom våre uttalelser til dispensasjonssaker og plansaker. Det har i 2006 vært reist innsigelser til planer som ikke er i tråd med rikspolitiske retningslinjer for vernede vassdrag, og til planer som ikke sikrer et naturbelte rundt øvrige vann og vassdrag. Det har også blitt påklaget flere saker som gjelder dispensasjon fra avstandsbestemmelser til vann- og vassdrag. Fylkesmannen har også reist innsigelser til fritidsbebyggelse i fjellområder.

Tilstandsvurdering: Fylkesmannen har prioritert arbeidet med å få kommunene til å bestemme byggeavstand til vann- og vassdrag i sine kommuneplaner. Dette er nå tilfredsstillende ivaretatt i de fleste kommuner. Fylkesmannen registrerer et økt press på utbygging i fjellområdene, og det er behov for å prioritere oppfølgingen av de nasjonale signalene mht. planlegging av fritidsbebyggelse.

2.4.5 Vindkraft

Lista Vindpark har fått konsesjon mot Fylkesmannens anbefaling. Konsesjonsvedtaket er påklaget av interesseorganisasjoner.

Tilstandsvurdering: En vindmøllepark på Fjellskår i Lindesnes er i drift. Det er behov for å starte arbeidet med en fylkesdekkende plan for å avklare framtidig vindkraftutbygging i Vest-Agder

2.4.6 Planlegging i by- og tettstedsområder

Fylkesmannen har formidlet planleggingsprinsippene i St. meld. nr. 23 (2001-2002) bl.a. gjennom innspill til kommunenes rullering av kommuneplanen. Vi har imidlertid etterlyst en nærmere sammenstilling av disse retningslinjene til bruk i vår politikkformidling. Dette vil være langt mer rasjonelt enn at hvert fylkesmannsembete selv skal trekke ut de styringssignalene fra Stortingsmeldingen som synes aktuelle å formidle.

Tilstandsvurdering: Det er behov for at sentrale myndigheter sammenstiller og forenkler styringssignalene på dette området.

2.4.7 Landbruksinteressene i planarbeidet

Arbeidet med plansaker og arealforvaltning står for om lag 25% av ressursbruken i Landbruksavdelingen. Sakene behandles innen gjeldende tidsfrister. Vi har et engasjert fylkeslandbruksstyre, som ønsker å opprettholde 6 møter i året, selv om saksmengden har avtatt.

Økt bevissthet om jordvernet

I løpet av året er arbeidet med kommuneplaner prioritert opp i forhold til øvrig planarbeid. Det er lagt vekt på formidling av det nasjonale målet for jordvern til kommunene. Bevisstheten i kommunene om Regjeringens vektlegging av jordvern, har økt gjennom året. Jordvernkonflikter er nå i hovedsak knyttet til de sentrumsnære områdene i langs kysten. Kulturlandskaps hensynet er ofte sammenfallende med jordvernet arealmessig, men rene kulturlandskapsinteresser begynner å bli innarbeidet i noen arealplaner. Et pågående arealplanprosjekt for regionen "Knutepunkt Sør" (6 kommuner v/ Kristiansand) tegner til å bli et meget nyttig arbeid, spesielt dersom det fører til en bindende langsiktig fylkesdelplan.

Veilederen "Plan- og bygningsloven og Landbruk Pluss" er tatt i bruk. Det er få konfliktsaker i fylket.

Tilstandsvurdering: Landbruket står generelt relativt svakt i de fleste kommunene i Vest-Agder, men hensynet til de viktigste jordbruksarealene er likevel i stor grad innarbeidet i kommuneplanene. Det er høy oppmerksomhet på jordvernet, men arealer omdisponeres fortsatt til utbygging.

2.4.8 Byggesaker – klagesaksbehandling

Ved årets start var det 31 ubehandlede klagesaker etter plan- og bygningsloven. Gjennom året har saker med oppsettende virkning eller stor betydning for sysselsettingen, blitt prioritert.

Tilstandsvurdering: Det er avgjort 247 klagesaker i 2006 mot 254 året før. Dette tallet inkluderer 33 klager på planer. Gjennomsnittlig

saksbehandlingstid for alle plan- og byggesaksklagene gikk opp fra 7,3 uker i 2005 til 9,2 uker i 2006. 68,4 % av kommunenes vedtak ble stadfestet. Det ble fattet vedtak i 27 settefylkesmannssaker fra Rogaland mot 33 foregående år. Av disse ble 20 omgjort, dvs. 74 %. Som vanlig ble noen avgjørelser klagd inn for Sivilombudsmannen. En klagesak ble i 2006 behandlet av lagmannsretten. Staten fikk medhold, men saken ble påanket til Høyesterett. I Høyesteretts dom av 15. februar 2007 ble lagmannsrettens dom stadfestet og det ble endelig avgjort at Fylkesmannens vedtak fra 2003 var et gyldig vedtak.

Ved inngangen til 2007 var det 111 ubehandlede klagesaker etter plan- og bygningsloven. **Antall saker synes fortsatt å øke.** Dette antas å skyldes flere forhold, bl.a. stor aktivitet i byggebransjen og press på kommuner om hurtig saksbehandling. Konkurransen om kompetanse har ført til utskifting av medarbeidere både i kommuner og hos Fylkesmannen. Det antas at saksbehandlingstiden vil øke i 2007.

Samfunnssikkerhet, se pkt. 2.6

2.5 Landbruksbasert næringsutvikling, naturressursforvaltning og miljøvern

2.5.1 Biologisk mangfold

Kvalitetssikring av **biologiske mangfold-data** har hatt høy prioritet i geodataarbeidet i 2006. Naturtypedata fra 10 kommuner og viltdata fra 9 er importert i Naturbase. Naturtypedata fra kommunene Hægebostad, Vennesla, Songdalen, Sirdal og Lyngdal er mottatt. Hægebostad er sendt DN for innlegging. De tre neste kvalitetssikres nå, mens datasettet fra Lyngdal har dårlig kvalitet og det er derfor nødvendig med mer kartlegging. Det er behov for ny viltkartlegging i Lyngdal og Vennesla. De øvrige viltkartene er mottatt. Kvalitetssikring av det tilgjengelige materiale vil bli ferdig i løpet av første halvår 2007.

Nye krav til dokumentasjon av områdebeskrivelse og verdivurdering av naturtypedata vil medføre noe arbeid med allerede godkjente data. I de fleste tilfeller vil det være behov for mer feltarbeid. Dette kan neppe gjennomføres uten tilførsel av budsjettmidler. Konvertering av MiS-datasett til naturtypedata vil også være en prioritert oppgave. I 2006 har vi mottatt Mis-data fra Lyngdal, Lindesnes, Kristiansand og Songdalen.

Eksisterende kunnskap om biologisk mangfold i ferskvann er lagt inn i VannInfo. Fylkesmannen deltar også i kartleggingsprosjekt for marint biologisk mangfold. Vest-Agder fylkeskommune startet dette arbeidet høsten 2006. Kristiansand, Søgne og Mandal skal kartlegges først, i 2007-2008. Fylkesmannen anbefaler at prosjektet samordnes med marin kartlegging under "Nasjonalt program for kartlegging og overvåking av biologisk mangfold".

Økt innsats for kartlegging av biologisk mangfold

***Tilstandsvurdering:** Første generasjons kartlegging av naturtyper og av artsområder (viltkart) er gjennomført i 14 av 15 kommuner. Dekningen av naturtypekartleggingen er for dårlig i de fleste kommunene. Det er behov for supplerende nykartlegging av naturtyper.*

2.5.2 Formidling av landbrukspolitikken

Landbruket har relativt lite omfang på Agder, og står i utgangspunktet ikke høyt på den lokalpolitiske agenda i våre kommuner. Fylkesmannen har derfor i 2006 gitt høyeste prioritet til å pleie dialogen med kommunene, på alle nivå og i alle saker som angår landbrukspolitikken. Oppgaven med å være kompetansesenter er tydeliggjort internt. Budskapet om at kommunen nå er førstelinjen i landbrukspolitikken på alle områder med et handlingsrom som de bør utnytte, er fremmet i møter med kommunene både på embetsledernivå, på avdelingsnivå, ved Fylkeslandbruksstyrets kommunebesøk og i fagsaker. Det er også arrangert flere fagsamlinger for kommunene i løpet av året.

Det er vårt inntrykk at politisk og administrativ ledelse i kommunene i økende grad er klar over kommunens nye rolle på landbruksområdet, og vi ser en positiv utvikling mht. politisk interesse bl.a. for jord- og konsesjonslovsakene. Vi er likevel urolig for at **landbrukskompetansen** forvitrer i mange kommuner, og at kapasiteten til å arbeide med landbrukssaker synker fordi personalet tillegges mange andre oppgaver. Dette går særlig ut over næringsutviklingsarbeidet. Det er økende politisk interesse for landbruket i kommunene. Det liten kapasitet til utviklingsarbeid i mange kommuner.

Landbrukskompetansen må opprettholdes

2.5.3 Skog og bioenergi

Vest-Agder er det vestligste av skogfylkene i Sør-Norge. Avvirkningen og aktiviteten i granskogen har de senere år vært på et tilfredsstillende nivå, mens ressursene av furu og lauv utnyttes i mindre grad på grunn av svak lønnsomhet.

Fylkesmannen har prioritert arbeidet med innspill til ny nasjonal avvirkningsstrategi for skogbruket. Vi har også satset på informasjon til kommunene om den nye skogloven og på næringsutvikling knyttet til bruk av tre. Vi arrangerte i samarbeid med FM i Aust-Agder og begge fylkeskommunene "Trebiennalen 2006" i Kristiansand med bl.a. etablering og utdeling av Sørlandets trepris og div. utstillinger i tilknytning til et 3-dagers arrangement. Verdiskapningsprogrammet for tre er engasjert i flere prosjekter for innovasjon i trebearbeidende bedrifter i landsdelen. Innovasjon Norge Agder har høy kompetanse innen dette feltet.

Aktiviteten innen bioenergi og bondevarme har økt markant i løpet av 2006, og interessen er nå svært god. Vi deltar i et samarbeidsprosjekt "Grønn varme på Agder" som gir veiledning til interesserte etablerere og varmekjøpere. Vi forventer at flere anlegg og prosjekter vil bli igangsatt innen kort tid. Det er stor interesse for småskala bioenergi.

Mer bruk av bioenergi og bondevarme

2.5.4 Verneplanarbeidet og forvaltningsplaner

Arbeid med forvaltningsplaner for Oksøy-Ryvingen- og Flekkefjord landskapsvernområder har pågått i hele 2006. Arbeidsgrupper er etablert. Utdyping av verneforskriften, aktuelle forvaltningstiltak og informasjonsstrategi er drøftet og gjennomgått. Forvaltningsplanene vil bli utarbeidet i to deler, en informasjonsbrosjyre og en forvaltnings- og tiltaksdel.

Tilstandsvurdering: Mange verneområder i fylket trues av gjengroing. Det er behov for aktiv forvaltning av områdene.

2.5.5 Samarbeidet med SNO

Samarbeidet angår oppsyn i verneområder, kontroll av laksefiske i sjø og elver, kontroll med villrein- og sjøfugljakt, dialog om rovviltarbeidet, overvåking av truede arter, samt oppsyn med snøskuterkjøring. Tre formelle møter er gjennomført i bestillingsdialogen, som etter vår vurdering fungerer meget godt.

Tilstandsvurdering: Samarbeidet med SNO har vært meget godt i 2006.

2.5.6 Utvidet skogvern

Vi har god kontakt med Agder-Telemark Skogeierlag og internt med landbruksavdelingen om frivillig skogvern. Det utvises svært lav interesse for skogvern blant grunneierne.

Tilstandsvurdering: Om lag 1% av produktiv skog er fredet i Vest-Agder. Det synes å være liten interesse for frivillig vern av nye skogarealer i fylket.

2.5.7 Rovvilt

Det var relativt få rovviltskader i Vest-Agder i 2006. Vi hadde 4 dokumenterte tilfeller av skader på lam voldt av kongeørn, 3 i Kvinesdal og 1 i Åseral. Ett lam ble tatt av gaupe i Audnedal i beitesesongen. En hund (drever) ble antatt drept av ulv i Søgne i desember. Det ble utbetalt ca. 280.000 kroner i erstatning for rovviltskader på husdyr. Kontaktutvalget for rovviltsaker har hatt to møter i 2006. Fylkesmannen har engasjert seg i et dødpeileprosjekt i grensetraktene Vest-Agder - Rogaland. Ingen gauper ble felt og ingen opptredener av jerv eller bjørn ble dokumentert i fylket.

Tilstandsvurdering: Rovviltsforvaltningen har blitt ivaretatt i tråd med styringssignalene. Det er dokumentert at skadeomfanget er lite, og det er grunn til å anta at gaupebestanden er sterkt redusert i Vest-Agder. Det gjelspeiles også i at det ikke er felt gaupe i jaktperioden.

2.5.8 Nasjonale laksevasdrag og laksefjorder

Nye laksebestander er etablert i Kvina, Lygna, Audna, Mandalselva og Tovdalselva ved hjelp av kalking og kultiveringstiltak. Også Otra har i dag en laksebestand. Laksebestandene er i vekst. Fangstallene for 2006 viser rekordfangster i de fleste av fylkets elver. Mandalselva og Otra plasserer seg på henholdsvis 6. og 8. plass på landsstatistikken. Flere av de nye laksebestandene er helt avhengige av fortsatt kalking for å overleve. Mandalselva og kyststrekningen Lindesnes – Mannefjorden er foreslått som

Godt samarbeid med SNO

Fortsatt kalking av lakseelver nødvendig

nasjonalt laksevassdrag og laksefjord, jf. St.prp. nr. 32 (2006-2007). Dette betyr at også Vest-Agder får et særlig ansvar for å ta vare på den Atlantiske villaksen.

***Tilstandsvurdering:** Reetablering av laks og annet biologisk mangfold i elvene har vært vellykket. Kalkingsvirksomheten må videreføres. Laksens vandringsveier og leveområder er negativt påvirket av vannkraftreguleringer. Dette må så langt mulig rettes opp ved revisjoner i manøvreringsreglement og konsesjonsbetingelser.*

2.5.9 Villrein og samfunn – sikre villreinens leveområder

Miljøvernavdelingen tok i januar initiativ til et radiomerkeprosjekt i Setesdal Ryfylke- og i Setesdal Austhei villreinområder. 15 simler skal merkes med GPS-sendere i vinter. Villreinforvaltningen er en sentral målgruppe for prosjektet. Fylkesmannen har store forventninger til de regionale planprosessene som Miljøverndep. har bebudet for de foreslåtte nasjonale villreinområdene.

***Tilstandsvurdering:** Inngrep i leveområdene utgjør en stor trussel for villreinbestanden i Setesdal Ryfylke villreinområde. Det er viktig at arbeidet med en regional plan for dette villreinområdet kommer i gang så snart som mulig.*

2.5.10 Sikring av friluftsområder

Vi har formidlet fem søknader om statlig tilskudd til sikring fra kommunene. Alle disse er innvilget eller under behandling. Arbeidet med overtagelse av Forsvarets eiendommer på Flekkerøya går videre. Berge, Nesodden, Høyfjell og Gråheia er overtatt. Prosjektet "Skjærgårdspark vest for Lindesnes" er i gang og tilbud til grunneiere er sendt ut i alle de fire kommunene. Status for områder som er pekt ut som aktuelle i sikringsprosjektet, er rapportert til Friluftsrådenes landsforbund.

***Tilstandsvurdering:** Arbeidet med skjærgårdspark er i rute. Arbeidet med sikring av friluftsområder avhenger i stor grad av at det finnes arealer som tilbys for salg. Vi etterlyser også et sterkere engasjement fra kommunene i sikring av nye områder.*

2.5.11 Tilsyn med prioriterte helse- og miljøfarlige kjemikalier

Fylkesmannen har deltatt i alle de **nasjonale tilsynsaksjonene**, og i tillegg gjennomført tilsyn i tråd med egen tilsynsplan. Tilsynet er primært rettet mot industri og næringsliv, med særlig fokus på farlig avfall og helse- og miljøfarlige stoffer. Det er i perioden gjennomført følgende tilsynsaksjoner:

- Farlig avfall i mindre virksomheter (verksteder med mer)
- Mottaksanlegg for farlig avfall
- Skipsverft
- Sanering av PCB- holdige komponenter (isolerglass + lysarmaturer)

Tilsammen er det gjennomført ca 70 tilsyn med virksomheter i 2006. I tillegg er det mottatt og behandlet årsrapporter/egenrapporter fra ca. 50 bedrifter inkludert avfallsanleggene.

Det er gjennomført 5 felles tilsyn med Arbeidstilsynet i 2006. Erfaringene fra disse er i hovedsak positive.

Tilstandsvurdering: Erfaringene fra tilsynsaksjonene tilsier at det er behov for økt tilsyn for å øke bevisstheten omkring riktig håndtering av miljøfarlige kjemikalier.

2.5.12 Vannrammedirektivet

Arbeidet med vanddirektivet ble begrenset til et prosjekt for å forberede karakterisering av Otravassdraget i 2006. I tillegg ble overvåkningsmidler benyttet til undersøkelser av sukkertareforekomster langs kysten. Forskrift om rammer for vannforvaltning ble vedtatt i desember. Fylkesmannen i Vest-Agder ble etter forskriften utpekt til Vannregionmyndighet. Arbeidet med implementering av forskriften vil bli høyt prioritert i 2007.

Tilstandsvurdering: Fylkesmannen i Vest-Agder er vannregionmyndighet for Aust-Agder, Vest-Agder og Rogaland. Dersom arbeidet skal kunne gjennomføres i samsvar med den nasjonale framdriftsplanen, må Fylkesmannen tilføres ekstra ressurser for å kunne utføre oppdragene som er lagt til vannregionmyndigheten.

2.5.13 Forurensede sedimenter

Pilotprosjekt Kristiansandfjorden. Av de ulike del-/tiltaksområdene i Pilotprosjektet, har det i 2006 vært fokus på Hannevika og Bredalsholmen. I Hannevika skjer det en tilførsel av forurensning/jernslam til områder som er dekket til med sand (rekontaminering). For bedre å forstå årsaken til dette, utførte NIVA supplerende undersøkelser i annen halvdel av 2006. Rapport vil foreligge i januar/februar 2007, og den vil forhåpentligvis gi en bedre forståelse (og muligens svar) for hvorfor det skjer en rekontaminering.

For Bredalsholmen vil tiltakene langs kai/dokkport foretas tidlig i 2007.

Det var planlagt at opprydding i Marvika og Torsvika skulle bli gjort i 2006, men på grunn av svært få tilbud på det første anbudet vil tiltakene først bli gjennomført i 2007.

Høsten 2006 startet NIVA en omfattende undersøkelse av miljøtilstanden i organismer i Kristiansandsfjorden. Formålet er å oppdatere forurensningssituasjonen og kostholdsrådet i fjorden. Det forventes at de første resultatene vil foreligge i mars/april 2007.

Tiltaksplanen for Farsund viser at det er behov for oppryddingstiltak i tre delområder av fjorden, særlig knyttet til PCB-forurensning. Dette vil bli fulgt opp i 2007.

Tildekking av sedimentene ved Engøy er påbegynt som ledd i en utbygging i området.

Tilstandsvurdering: Det gjenstår et omfattende arbeid for å gjennomføre tiltak som sikrer de mest forurensede lokalitetene mot fortsatt utlekking av miljøgifter. Dette arbeidet innebærer både tiltak på land og i sjø, og vil kreve omfattende statlig finansieringsbistand i 2007 og flere år framover.

Nye store oppgaver som Vannregionmyndighet

Omfattende innsats for sikring av forurensede sedimenter

Arbeidet med kartlegging av tilstand og kilder bør videreføres i flere by- og havneområder, og det er behov for en bedre oversikt over påvirkningen av langtransporterte forurensninger.

2.5.14 Avfallsdeponier – nye krav

I løpet av 2006 pågikk det mye arbeid med å gi nye tillatelser til videre drift eller avslutning av deponiene i fylket.

Fylkesmannen skal sørge for at avfallsdeponiene drives i henhold til avfallsforskriften innen juli 2009. Det er utarbeidet egne retningslinjer for tidspunkt for avslutning av deponier som ikke tilfredsstillers avfallsforskriftens krav.

Nye krav til avfallsdeponier

Avfallsforskriften fastslår at alle eksisterende deponier skal søke om videre drift eller sende inn plan for avslutning. Fristen for å sende inn komplette søknader for avslutning eller videre drift gikk ut 1. mai 2004. Grunnet tilspasning til nytt EU regelverk har arbeidet med å utarbeide nye tillatelser blitt stilt i bero inntil sist høst.

***Tilstandsvurdering:** Fylkesmannen har på bakgrunn av søknadene avgjort om deponiene skal få drive videre eller om de må avsluttes. Det er i dag 5 deponier i drift. 4 av disse har fått aksept for å drive videre. Det er i løpet av høsten utarbeidet utkast til nye tillatelser for alle deponiene som skal drives videre. Disse er basert på de nye kravene i avfallsforskriften. Fylkesmannen regner med at endelige tillatelser vil være på plass innen høsten 2007.*

2.5.15 Avløp

Implementeringen av ny avløpsforskrift har vært en viktig oppgave i 2006. Alle kommunene deltok på kurs 8.-9. mai 2006. Avløpsforskriften innebærer både ny myndighetsfordeling og skjerpede rensekrav for en del områder i fylket. Med et par unntak er alle 15 kommuner tilskrevet i forbindelse med ny modell for myndigheten i avløps saker. Skrivet til kommunene presiserer rensekrav og hvilke områder hhv fylkesmannen og kommunen har myndighet. Forskriften trådte i kraft 01.01.2007. Siste frist for å etterkomme nye rensekrav er 31.12. 2008.

***Tilstandsvurdering:** En del mindre renseanlegg har behov for oppgradering for å tilfredsstillere de nye kravene. Kommunene etterspør ytterligere informasjon om regelverket. Det planlegges derfor en besøksrunde til kommunene. I tillegg vil det bli arrangert en temadag for kommunene hvor avløpsproblematikken vil bli sentral.*

2.5.16 Miljøstatus

Aktiviteten har vært lav. Vi har ventet på at den sentrale konverteringen av innholdet i dagens publiseringsløsning til Digimaker skulle bli gjort. Det er ikke gjennomført markedsføringstiltak på grunn av dette. Det er foretatt mindre ajourføring og oppdatering av et lite antall sider.

Tilstandsvurdering: Det er behov for oppdatering, spesielt for temaene Friluftsliv og Regional planlegging.

2.6 Samfunnssikkerhet og beredskap

Fylkesmannens oppgaver relatert til samfunnssikkerhet og beredskap er konkretisert i følgende resultatområder:

2.6.1 Embetet skal ha oversikt over de viktigste samfunnssikkerhets- og beredskapsmessige utfordringer i fylket.

Det er gjennomført ROS-analyse for hendelser som forventes å kunne utløse samordning iht Kgl. Res. av 12.12.1997. Det er klarlagt at flere tunge aktører vedrørende samfunnssikkerhet er statsforetak og private firma som Fylkesmannen har liten styringsmulighet over.

Tilstandsvurdering: Det er gjennomført diverse møter i forbindelse med nettverksbygging og det er utarbeidet planer innen kraftberedskap og dambruddsberedskap. Størst sårbarhet ser Fylkesmannen innen telekommunikasjon og matvareleveranser til helseforetak i en ekstremværsituasjon.

2.6.2 Fylkesmannen skal være veileder og pådriver for målrettet forebyggende samfunnssikkerhet innen kommuner og regionale fagmyndigheter. Fylkesmannen skal påse at samfunnssikkerhet trekkes inn i kommunal arealplanlegging.

Kommunene er prioritert på bekostning av regionale fagmyndigheter de senere år, uten vesentlig grad av differensiering mellom store og mindre kommuner. Det er over flere år gitt lik prioritet til kommunene med hensyn til veiledning, tilsyn og øvelser.

*Reduserte
ressurser til
beredskaps-
arbeid i
kommunene?*

*Tilstandsvurdering: Bykommunene er prioritert sett i forhold mindre innlandskommuner med hensyn til faglig oppfølging, tilsyn og øvelser. Tilsynene har særlig fokusert på kommunale systemer for å ivareta beredskapsmessige hensyn i arealplanutviklingen. Det er en generell oppfatning at flere kommuner sliter med små administrasjoner hvor beredskapsporteføljen ivaretas av en eller flere saksbehandlere, og beredskapsfunksjonen utgjør en forholdsvis liten del av stillingsprosenten. Det kan synes som om kommunale ressurser og prioritering relatert til beredskap er **reduisert** etter tusenårsskiftet.*

2.6.3 Fylkesmannen skal ha et særlig fokus på informasjonsberedskap og legge til rette for det sivil- militære samarbeidet i fylket.

Fylkesmannen har tidligere tatt initiativ til et samarbeidsforum med en intensjonsavtale vedrørende informasjonsberedskap for fylkesfagetater med beredskapsoppgaver og Kristiansand kommune. Tilsvarende samarbeidsforum er etablert mot fagmilitære myndigheter i regionen.

**Nødvendig
med forsterket
fokus på
informasjons-
beredskapen**

Tilstandsvurdering: Det er en generell oppfatning at både fylkesfagetater og kommuner ikke helt evner å ta inn over seg det **mediepress** enhver enhet/ etat vil kunne bli utsatt for i krisesituasjoner. Det er særlig behovet for å kunne etablere en betydelig økning av informasjonskapasiteten som ikke synes å være prioritert i nødvendig grad.

Forholdet er avdekket både på større redningsøvelser og på krisehåndteringsøvelser i kommunene. I en krisesituasjon vil det være en av de større utfordringene for Fylkesmannen å evne god samordning av informasjonen for alle involverte.

Heimevernet er de to siste årene halvert med hensyn til antall soldater. Dette er en utfordring for flere kommuner vedrørende muligheten til disponering av innsatsstyrker i en krisesituasjon. Gjennom hele rapporteringsperioden er det gjennomført møter mellom sivile og militære aktører, noe som medfører en inngående kjennskap til hverandres kapasiteter, muligheter men og begrensninger.

En del planutarbeidelse er vanskeliggjort som følge av **manglende sentrale retningslinjer og direktiver**. Forholdet er tatt opp av HV med overordnet militær myndighet.

3. Resultatområdene

3.1 Landbruks- og matdepartementet

Resultatområde 21.1. – Jordbruk

Utviklingen på jordbruksområdet beskrives foran i kapitlene 1.1, 2.4 og 2.5.

Rovviltkompensasjon – gjennomførte tiltak

Vest-Agder mottar ikke midler til rovviltkompensasjon fra LMD.

Landbruksavdelingen deltar i arbeidet under den regionale rovviltnemda. Rovvilterstatning og midler til forebyggende tiltak forvaltes av miljøvernavdelingen. Konfliktnivået er relativt lavt. Av totalt 33 kadaver av sau og lam undersøkt av Statens naturoppsyn i 2006 er 5 dyr bekreftet tatt av fredet rovvilt. 16 sau og 153 lam er erstattet (275.000 kr). Fylkesmennene i Agderfylkene eier et sett dødelighetsendere for sau som brukes årlig i prosjekter. Dette har gitt gode resultater mht. å avdekke tapsårsaker og mulighet til å forbedre driften. Sykdom og ulykker er betydelige tapsårsaker i flere områder.

Beitebruk og tapsstatistikk

2006 er det registrert 21 beitelag som er med i organisert beitebruk (OBB) i Vest-Agder, ett lag mer enn i 2005. Lagene hadde til sammen

336 medlemmer, men bare 280 var aktive og disse sendte 36.043 sau og lam, 521 storfe og 61 geit på utmarksbeite. Tapene for sau og lam er gått opp ca. 0,4 % fra i fjor til 6.7 %, men storfetapene er redusert med 1,3 % til 0,6 %. Det er også i år stor variasjon mellom beitelagene når det gjelder tap, men et trekk i år var at mens tapene i Sirdal ble redusert med 1,8 % fra 2005 på sau og lam, økte dette tapet med 1,4 % i Åseral til det høyeste tapet som er registrert der. Nedgangen i tallet på sau som beiter i utmark fortsetter også for 2006, en nedgang på godt 4 % fra fjoråret. Siden 2001 er tallet på sau redusert med 15 %. Bare i Åseral kommune er det beitende sauetallet stabilt eller litt i pluss, men her er innslaget av sau fra Rogaland relativt stort.

Resultatområde 21.2. – Skogbruk

Se også kap. 1 og 2.

Aktiviteten i skogbruket

Det ble en liten nedgang i avvirkingen fra 2005 til 2006, noe som i hovedsak kan tilskrives vanskelige driftsforhold med mye regn i 4. kvartal. Investeringene innen skogkultur viste også en nedgang, ca. 7 % i forhold til forrige år. Her er imidlertid situasjonen at plantingen økte betydelig (50 %), mens ungskogpleien gikk tilbake med ca. 30 %. For 2007 kan det påregnes en positiv utvikling, jf. forbedringen av skogfundsordningen fra 2007.

Aktiviteten innen skogsveisektoren har også vært fallende, men her er det klart påregnelig med en betydelig aktivitetsøkning både mht. nybygging, ombygging og vedlikehold av skogsveinet, jf. at det åpnes for bruk av skogfundsmidler med skattefordel også til slike tiltak i 2007.

Det er stor interesse fra kommuner og skognæring for skogbruksplaner og miljøregistreringer. Kommunalt organiserte prosjektgrupper står for utforming av takstprosjekt, og vi ser gang på gang at dette skaper engasjement og aktivitet. AT-SKOG har høyt fokus på å få gjennomført miljøregistreringer raskest mulig, og bidrar også aktivt til dette gjennom deltakelse i prosjektgrupper og økonomisk bistand. Det ble i 2006 gjennomført MiS-registreringer i Hægebostad kommune og forberedelsene til skogbruksplanlegging inkl. MiS-reg. i Audnedal og Åseral med oppstart i 2007. Materiellet fra MiS-reg. i 2005 i Mandal kommune ble ferdigstilt i 2006.

Vest-Agder fikk tildelt kr. 30.000 i tilskott til ”Korte distriktskurs og informasjonstiltak for skogsarbeidere og yrkesaktive skogeiere” for 2006. Vest-Agder er et skogreisingsfylke med relativt lite innestående skogfundsmidler. Det har derfor vært veldig positivt med tilskottet fra LMD til disse kursene, som ville vært vanskelig å finansiere ved hjelp av rentemidler. Av praktiske årsaker har vi ikke brukt noe av tilskuddet for 2006, da utgiftene for dette året er regnskapsført i

2007. Vi regner med at aktiviteten for Aktivt Skogbruk i Vest-Agder vil holde seg om lag på samme nivå i 2007 som tidligere år, eller kanskje øke noe. Det pågår aktivitetskampanjer bl.a. med siktemål å øke aktiviteten på skogkultursektoren. Det er også et spesielt eikeskogprosjekt som pågår i 2007, og her vil det trenge midler for informasjon mv. til yrkesaktive skogeiere og skogsarbeidere. Vi håper derfor at vi også for inneværende år kan bli tildelt et slikt tilskudd.

Resultatområde 21.3 - Bygde- og næringsutvikling Samarbeid med andre aktører

Ved utarbeidelsen av Strategisk plan for landbruks- og bygdeutvikling i 2003/2004 ble det etablert et partnerskap bestående av organisasjonene i landbruket og de offentlige aktører, herunder representanter for kommunene. Denne representasjonen er nå overtatt av KS Agder. Strategiene i planen danner grunnlaget for det årlige handlingsprogrammet for BU-midlene i fylket. Partnerskapet hadde ett møte i 2006, og det legges opp til 2 møter i 2007. Strategiene knyttet til henholdsvis landbruk og bygdesamfunnene følges opp av de ulike aktørene iht. handlingsprogrammet. Vest-Agder fylkeskommune har hovedfokus på generell bygdeutvikling i denne delen av sitt næringsutviklingsarbeid. Innovasjon Norge med de bedriftsrettede midlene har hovedfokus på landbruks- og landbruksrelatert virksomhet. Fra Fylkesmannens side vektlegges det å ha utgangspunkt i et bredt bygde- og landbruksperspektiv både i veiledning og forvaltning.

Koordinering av resultatrapporteringen på BU-midlene

Fylkesmannen koordinerer resultatrapporteringen på BU-midlene i forhold til den vedtatte strategi. Rapport er sendt LMD i brev datert 14.02.2007.

Fylkesmannens bruk av BU-midler

Vi har gitt 27 tilsagn på tilsammen kr. 2,3 mill kr i 2006. Midlene fordelte seg relativt likt på de 4 strategiene:

- Utvikle og opprettholde bygdemangfoldet
- Styrke kompetansen
- Styrke økonomi og næringsgrunnlag
- Utnytte ressursgrunnlaget og ta vare på kulturlandskapet

Tilretteleggingsmidlene er i 2006 benyttet i sin helhet. En søknad ble avslått, og avslaget ble opprettholdt ved klagebehandling i SLF.

Kontroll er gjennomført ved regnskaps- og rapportkontroll av samtlige utbetalinger.

Resultatområde 21.4 - Verdiskapingsprogrammene Treprogrammet

Treprogrammet er i stor grad rettet inn mot innovasjon i trebearbeidende bedrifter, og har fokus på samarbeidet i denne delen av verdikjeden. Innovasjon Norge vil således være den sentrale aktør innen det offentlige virkemiddelapparatet. IN-Agder har høy kompetanse innen dette feltet. FMLA har gjennom Trebiennalen i Kristiansand 2006 bidratt aktivt i arbeidet med profilering av tre. Spesielt er det grunn til å peke på etablering/utdeling av Sørlandets trepris og utstillinger i tilknytning til det 3-dagers arrangementet. Det etablerte samarbeidet med Vest-Agder fylkeskommune på skog- og tresektoren videreføres.

Matprogrammet

Matprogrammet forvaltes av IN, med FMLA i en pådriverrolle og med NORCONSERV som faglig nav for Agder og rofaland. Vi samarbeider tett med Aust-Agder på matfeltet. I 2006 er det bevilget BU-midler til tiltak som skal presentere lokal mat for nye grupper (festivalmat mv) og for å øke etterspørsel etter lokale spesialiteter på sikt. FMLA støtter Bondens Marked og deltar i styringsgruppe i to større matfaglige utviklingsprosjekt i Lillesand: Agder Mat foredling (kompetanse) og Slakter Eide (eget videreforedlingsrom for småskala kjøttprodusenter). Vi har deltatt på en nasjonal og en regional samling med ”matkontaktene” i IN-FM i løpet av året.

Resultatområde 22 – Miljøtiltak i landbruket

22.2 -Tiltak for å redusere forurensinger

Hovedelementer i Fylkesmannens arbeid

Vest-Agder har relativt lite problemer med landbruksforurensning. I det regionale miljøprogrammet har vi videreført ordningen med tilskott til endra jordarbeiding og vi har etablert en ordning med tilskott til vegetasjonssoner langs gytebekker for sjørret. Andre tiltak som blir utført for å redusere miljøbelastningen fra jordbruket er behandling av saker etter forskrift om gjødsel av organisk opphav, markdager og autorisasjonskurs for rett bruk av plantevernmidler, aksjoner for innsamling av landbruksplast m.m.

Vurdering av tilstand og utvikling

Forurensingsbelastningen fra landbruket er liten fordi landbruksarealene i de fleste områdene utgjør en liten del av nedbørfeltene, og fordi hovedproduksjonen er relativt ekstensiv dyrking av gras. I normale vintre vil områder med åpen åker være utsatt for erosjon, særlig langs kysten. Økende grovforareal bak hvert grovforetende dyr pluss gjennomførte miljøtiltak forventes å gi en mindre miljøbelastning fra landbruket.

Behov for konkrete tiltak og virkemiddelbruk

Vi ser ikke behov for nye tiltak nå. Eventuelle helt lokale problemer vil etter hvert bli tatt opp i arbeidet etter vannrammedirektivet.

22.3 - Miljøprogram og miljøplan

Prioriteringer og tiltak i tilknytning til regionalt miljøprogram

Hovedprioriteringen i regionalt miljøprogram for Agder er tiltak for å motvirke gjengroing av kulturlandskapet, og tap av kulturminner og biologisk mangfold knyttet til kulturlandskapet. Fylkesmannen har i samarbeid med kommunene valgt ut verdifulle kulturlandskap for ekstra tilskudd og økt oppmerksomhet i kommunalt planverk. Videre blir det satset på samarbeid i husdyrnæringen for rasjonell utnyttelse av beiteressursene.

Overordna resultater av innførte virkemidler og ordninger

Programmet har som formål å motivere til bedre forvaltning og produksjon av miljøgoder i landbruket. Vi mener at programmet har ført til økt engasjement om kulturlandskapet i kommunene, og det er økende tilslutning til tilskuddsordningene. Det er likevel viktig å understreke at programmet er et utviklingsarbeid som må virke over lengre tid, og gi tid til å gjennomføre omstillinger i praksis, før man kan foreta en god vurdering av resultatene.

22.4 - Økologisk landbruk

Handlingsplan og gjennomførte tiltak

Fylkesmannen har i samarbeid med Aust-Agder utarbeidet ny handlingsplan for 2006-2010. Planen bygger videre på handlingsplanen for 2002-2006. Agderfylkene samarbeider om tiltak innen økologisk landbruk. I 2006 ble følgende tiltak og prosjekter gjennomført:

- Konferanse for storkjøkken mm. "Økomat Agder for helse og miljø"
- Økologisk mattilbud på festivaler
- Forprosjekt potet og grønt
- Informasjons- og motivasjonsmøter for nye økologiske melkeprodusenter
- Markdager om grønnsaksproduksjon

22.5 - Tre og miljø

Trevirke til energiformål

Sammen med Fylkesmannen i Aust-Agder, Aust- og Vest-Agder fylkeskommune og Innovasjon Norge er det i løpet av året etablert prosjektet "Grønn varme på Agder" med prosjektleder i 40 % stilling. AT Skog deltar også i styringsgruppen. Prosjektet bidrar i arbeidet med regional fylkesdelplan for energi, og ellers er veiledning, rådgiving, nettverksbygging og kompetanseoppbygging sentrale stikkord. Målgruppe til prosjektet er aktører i landbruksnæringen, og kommunene som eier av flest bygg med vannbåren varme.

Resultatområde 23 – Eiendoms- og bosettingspolitikk

Klagesaksbehandling.

Det er nå etter delegeringen i 2004 relativt få saker på dette området. Vi hadde i 2006 9 klagesaker vedrørende deling etter jordlovens § 12. De fleste sakene gjelder fradeling av (kår)hus eller deling av eiendom med flere teiger. Vi har hatt 5 konsesjonssaker hvorav 2 om priskontroll og 3 klager på boplikt. 2 av disse gjaldt klage på at kommunen krevde dokumentasjon for oppfyllelse av boplikten etter 50% regelen.

Vi har innstilt på overprøving i 4 tilfeller, og fått styrets medhold i en av disse. En av overprøvingssakene etter forvaltningslovens § 35 gjaldt omdisponering etter jordlovens § 9 av ca. 28 da jordbruksareal til campingformål. Vedtaket ble ikke overprøvd av styret.

Vi har ikke hatt klagesaker vedrørende 0-konsesjon. Det samme gjelder saker om odelsfrigjøring og nydyrking. En delingssak og en konsesjonssak ble behandlet av fylkeslandbruksstyret som førsteinstans. Kommunen var overdrager og arealet gjaldt skogsmark.

Det har ikke vært saker for ombudsmannen i 2006.

Jordfondet

Jordfondet er avviklet og står i null i vårt fylke.

Resultatområde 24 – Inntekts – og velferdspolitiske tiltak Etter- og videreutdanningsfondet

Vi mener det er stort behov for kompetansetiltak framover, dersom landbruket skal kunne makte de utfordringer som kommer. Vi er derfor svært glad for at aktiviteten i 2006 har vært større enn på lenge, slik at det må tas av bevilgningen for 2007 for å dekke opp forpliktelsene. Det er avholdt 23 ulike kurs. Fylkesmannen ser behov for å utvikle et mer målrettet kompetanseløp med høy kvalitet, og har tatt initiativ til å diskutere dette med samarbeidspartene.

EB-utvalget har i 2006 hatt ett møte. Bevilgningen fra SLF for 2006 var kr 191.000, og styret gav hele beløpet unntatt midler til styrets drift som et rammetilskott til Bygdefolkets Studieforbund (BSF). På grunn av skifte av sekretær i BSF, ble det ikke utbetalt tilskott før i 2007 for mange kurs avholdt i 2006. Ved utgangen av 2006 var det derfor til disposisjon kr. 125.000 til dekning av tilskott til kurs avholdt i 2006.

Hovedprioriteringer i forvaltningen av virkemidlene og faktorer som særlig har påvirket resultatoppnåelsen

Arbeidet med tilskuddsordningene fungerer generelt godt, og det er ingen akutte problemer. Vi ser svært positivt på det arbeidet som SLF gjør for å innføre moderne IKT-løsninger, og ønsker at dette arbeidet videreføres til å omfatte alle ordningene, og gjerne forseres.

Vi prioriterer tilstrekkelig ressurser til å følge opp alle ordningene på en god måte. De fleste ordningene er rettighetsbasert, og resultatoppnåelsen for disse blir vurdert årlig i jordbruksoppgjøret.

Kontroll av aktuelle ordninger

Vi gjennomfører kontroll med tilskuddsforvaltningen innenfor de rammer vi har etter beste skjønn, og på samme måte som tidligere år. Vi ser likevel fram til at det skal komme nye retningslinjer for arbeidet. Vi ønsker at disse skal være klare og konkrete.

Kontrollen i 2006 har vært basert på dokumentkontroll og løpende kontakt med kommunene, kombinert med at våre svært erfarne medarbeidere har stor og til dels detaljert kunnskap om landbruket i fylket vårt. Det er vårt inntrykk at kommunene gjennomfører 5% kontrollen på en rimelig god måte. Fylkesmannen har valgt å rette oppmerksomheten mot områder der en erfaringsmessig vet det kan være vanskelig, for eksempel driftsfellesskap, innmarksbeitearealer og beiting i utmark. Alle innkomne saker fra kommunene som omhandler disse temaene er blitt kontrollert før en eventuell utbetaling. Kommunene er senere fulgt opp med nødvendig veiledning/kontroll. Det er ikke avdekket alvorlige avvik.

For veterinærenes reiser blir hver sak kontrollert mot vaktlister og det tas stikkprøver av oppgitte reiselengder. Vi har holdt tilbake midler i ett tilfelle. For velferdsordningene kontrolleres bilagene i hvert tilfelle.

I forbindelse med SMIL og særlig NMSK er kontrollbehovet tatt opp med alle kommunene i eget brev, og temaet er drøftet på samling for kommunene. Den private revisoren fant ved bilagskontroll av skogavgiftsregnskapet for 2006 to uregelmessigheter i en kommune, som vi nå følger opp. Dette tyder på at kontrollsystemet på dette området virker.

Behandling av klager og dispensasjonssøknader

Produksjonstillegg og avløsertilskudd

Søknadsomgangen for produksjonstilskudd pr. 31.07.05 (050610) ble utbetalt i februar 2006. Det ble foretatt 38 manuelle utbetalinger på grunnlag av innsendte saker fra kommunene. Disse utbetalingene innbefatter både klager fra brukerne avgjort av kommunene, oppretting av feil gjort av brukerne eller kommunene, og resultatet av dispensasjoner avgjort av Fylkesmannen. De manuelle utbetalingene utgjør ca. 3 % av antallet av de ordinære utbetalingene i denne søknadsomgangen.

Det er gitt 9 dispensasjoner i regelverket, 2 dispensasjonssøknader ble avslått. Avvik fra kravet om 30.000 kr i omsetning samt tidspunkt for registrering i foretaksregisteret er de vanligste årsaker til søknad om dispensasjon.

Søknadsomgangen for produksjonstilskudd/avløsertilskudd pr. 01.01.06 (050620) ble utbetalt i juni 2006. Her ble det foretatt 20 manuelle utbetalinger på grunnlag av innsendte saker fra kommunene. Utbetalingene innbefatter omtrent det samme som ovenfor, og utgjør ved denne søknadsomgangen ca. 2 % av antallet av de ordinære utbetalingene. Det er gitt 7 dispensasjoner i regelverket, 1 dispensasjonssøknad ble avslått.

Etter at kommunene de siste søknadsomgangene selv har lagt søknadene inn (ca. 25 % av brukerne gjør dette selv) og saksbehandlet samtlige på nett-SLF, har antall manuelle utbetalinger gått ned. Det er derfor en positiv trend i utviklingen på dette området.

Øvrige velferdsordninger

I 2006 er det innvilget tre søknader om tidligpensjon. To av søknadene gjelder enbrukerpensjon og en gjelder tobrukerpensjon. Det er utbetalt 155 saker med til sammen kr 2,2 mill kr i avløsertilskudd ved sykdom m.v. Det er gitt 4 dispensasjoner under denne ordningen – 3 for manglende næringsinntekt, 1 for avløsertilskudd over 365 dager. Ingen klager er mottatt for noen av velferdsordningene. Alle saker blir kontrollert før utbetaling.

Vinterskade på eng

Forbruksprognose er sendt inn som forutsatt. Det ble i 2006 behandlet 21 søknader om vinterskade på eng. Søknadene fordelte seg med 14 fra Sirdal, 4 fra Åseral og 3 fra Kvinesdal. 2 søknader ble avslått. Det er utbetalt kr. 246.915 i erstatning og samla utbedret areal er 1335 daa.

Tilskudd til nedskrivning av kostnader til veterinære reiser

Det er fortsatt uklare punkter i regelverket for veterinærordningen. Det er betydelig antall feil og unøyaktigheter i søknadene. Det er ofte arbeidskrevende og vanskelig å kontrollere refusjonsregningene. Saksbehandler legger betydelig innsats i å kontrollere regningene, herunder å sjekke disse mot vaktlister for veterinærene og ta stikkprøver av reiselengder mm.

Det i 2006 utbetalt til sammen kr 538.228,-, fordelt på 99 saker.

Resultatområde 25 – Kommunene som landbrukspolitisk aktør

25.1 Kompetansesenter

Avdelingen prioriterer arbeidet med å være kompetansesenter for kommunene svært høyt. Vårt motto er at FMLA skal være kommunens førstevalg når de har spørsmål. Vi arrangerer flere samlinger og møter for kommunene hvert år. Kontakt mot kommunene er en sentral del av arbeidet på hele avdelingens område.

25.2 Landbrukspolitisk dialog med kommunene

Avdelingen gir høyeste mulige prioritet til alle åpninger for å delta på møter med kommunenes ledelse, kommunestyre og politiske utvalg. Landbruksdirektøren deltar fast med et innlegg om landbrukspolitikken og kommunens rolle og oppgaver på embetsledelsens kontaktmøter med kommunenes ledelse. Alle kommunene blir dekket i løpet av en syklus over to år. Vi deltar på møter med flere kommuner, bl.a. med innlegg og fordrag om lovverket, eiendomsforvaltningen og arealpolitikken. Vi arbeider for å få en mer aktiv rolle tidlig i kommuneplanprosessene, men dette er krevende. Avdelingen har deltatt i arbeidet med effektivisering av kommunesektoren, med spesiell fokus på mulige nye interkommunale tiltak på området areal/miljø/landbruk. Avdelingen er aktivt med i samarbeidet om næringsutvikling, herunder om en stor "Framtidsbygda-konferanse" sammen med fylkeskommunen, landbruksorganisasjonene og KS for hele Agder. Denne var svært godt besøkt av ordførere og rådmenn, og vil få en årlig oppfølging. KS representerer kommunene i partnerskapet på BU-området. Vi har årlige regionvise møter med kommunene sammen med IN Agder om BU-arbeidet.

Samarbeidet med KS

Vi har god kontakt med KS, særlig om konkrete prosjekter, men KS Agder har begrensede ressurser og landbruk er ikke høyt på deres dagsorden. Vi vil søke ytterligere samarbeid med KS i fbm. opplæringstilbud for de nye folkevalgte til høsten.

25.3 - Miljøvirkemidlene i skogbruket og de økonomiske virkemidlene i skogbruket

Resultater og aktivitet

Aktivitet på områdene er rapportert gjennom fagsystemer, og i brev til SLF i desember 2006. Ordningene forvaltes i det vi oppfatter som en svært god dialog med kommunene, og vi ser at kommunene tar ordningene mer aktivt i bruk. Ordningene er viktige for landbrukets posisjon internt i kommunene, og det gjennomføres svært mange gode prosjekter som bl.a. har stor betydning for næringens omdømme i resten av samfunnet. Vi ønsker mer midler til disse ordningene.

Skogbruksaktiviteten er rapportert gjennom TSKOG som forutsatt. Se også omtale under resultatområde 21.2 foran.

Resultatområde 26.1 - Jordvern og kulturlandskap

Behov for konkrete tiltak og endret virkemiddelbruk

Hovedutfordringen er etter vår oppfatning å sikre en tilfredsstillende kvalitet på arbeidet som kommunene gjør innen arealforvaltning, herunder å koordinere arbeidet etter jordloven og plan- og bygningsloven på en fornuftig måte. Bindende langsiktige arealplaner etter modell av fylkesdelplanen for Nord-Jæren kan være en fruktbar modell. Det er etter vårt syn nødvendig med innsigelsesmyndighet hos

fylkesmannen også i framtida, dersom jordvernet skal kunne ivaretas i enkeltsakene – med eller uten en slik plan.

Utfordringer for å nå nye nasjonale mål

Begge målene må konkretiseres og operasjonaliseres med indikatorer, slik at måloppnåelsen kan angis. Målene må i tillegg gis en tolkning som benytter begrepsbruken i pbl, slik at det klargjøres konkret hva som er hhv. nasjonale, regionale og lokale interesser ifht. til disse målene.

Fylkesmannen i Vest-Agder har hovedfokus på at jordvernkonflikter løses best gjennom god planlegging, med analyse av ulike lokaliseringer og klare begrunnelser for de omdisponeringer som foreslås. Vi legger de største ressursene i oppfølgingen av et fåtall kommuner som både i liten grad styrer etter plan og har betydelige sentrumsnære arealer hvor det kan dyrkes matkorn.

Spesielt verdifulle kulturlandskap – tiltak og dokumentasjon

Vest-Agder har 9 områder som er registrert i nasjonal registrering av verdifulle kulturlandskap. For tre av disse områdene er det utarbeidd forvaltningsplan og det er gjennomført flere SMIL-tiltak. Ellers er kunnskapen om og status til områdene noe uklar. Arve-sølv prosjektet pågår og bidrar sterkt på dette feltet.

Utviklingen av kulturlandskapet i fylket

På grunn av minkende antall grovforetende husdyr skjer det endringer i kulturlandskapet. Marginale områder gror igjen, og husdyrproduksjonen bli konsentrert i de beste områdene. Se også omtale under i kap. 1.1 foran.

Resultatområde 26.2 - Samfunnsplanlegging

Sikring av landbrukets arealinteresser i samfunnsplanleggingen – utfordringer og aktiviteter

Vi bruker betydelige ressurser på dialog med kommunene om kommuneplanarbeidet generelt og jordvernet spesielt. Dette er tema på de fleste møter og samlinger, jf. punkt 26.1, 25.1 og 25.2 ovenfor.

I vekstområdene tror vi bindende langsiktige arealplaner for regioner av flere kommuner er en mulighet. Et slikt planarbeid er nå i gang i Kristiansandsregionen (Knutepunkt sør). Vi har positive forventninger til dette arbeidet.

Vi har et positivt og konstrukt samarbeid med miljøvernavdelingen om pågående arbeid med forvaltningsplan for landskapsvernområdet for ytre kystsoner. Det pågår ikke andre større vernesaker eller KU-saker for tiden.

Geovekst og ”Norge digitalt”

Bruken av GIS og geodata er i stadig utvikling. I løpet av året er ansatt egen GIS-koordinator i embetet, som skal samordne og videreutvikle bruken i embetet. Data benyttes i daglig aktivitet der det er krav til arealinfo. Flere og flere kommuner benytter digitale kart i tilskuddforvaltning, og FKB-data er en nødvendig forutsetning for utarbeidelse av skogbruksplaner.

Embetet har deltatt i Geovekst og Norge digitalt-samarbeidet i regionen. Det er etablert felles utvalg for begge Agder-fylkene. Samarbeidet fungerer godt. Kartdekningen i fylket er relativt god.

3.2 Justisdepartementet

Resultatområde 51.2 - Vergemålsloven

Fylkesmannen har behandlet 15 saker i 2006 mot 28 saker i 2005. Av sakene i 2006 er 10 ordinære klagesaker, hvor 8 ble stadfestet, 1 bortfalt og 1 opphevet og sendt tilbake til ny behandling.

Det er behandlet 2 søknader om lån av umyndiges midler som begge ble godkjent. De øvrige 3 sakene er av mer generell karakter. Saksbehandlingstiden er overholdt.

Det er holdt en samling for nyvalgte overformyndere og en samling for alle overformynderne om odelsrett. Høstens overformynderisamling, tilsynsbesøk til to overformynderier og møte med kommunerevisjonene har ikke funnet sted av prioriteringshensyn.

Overformynderienes regnskaper er desisert med unntak av to som ikke var mottatt ved årsskifte. Dette må følges opp i 2007.

Resultatområde 51.5- Tomtefesteloven

Ingen saker. Det har vært gitt generell veiledning til kommuner og enkeltpersoner.

3.3 Kommunal- og regionaldepartementet

Resultatområde 62.1 - Kontroll og godkjenning etter økonomibestemmelsene i kommuneloven

Alle kommunene har sendt inn sitt årsbudsjett og økonomiplan innen 1. februar 2006.

Vennesla kommune er eneste ROBEK-kommune i Vest-Agder. Kommunen ble meldt inn i ROBEK-registeret i hht kl § 60 nr 1, pkt a etter behandlingen av årsbudsjett for 2005. Kommunens regnskap for 2004 viste et underskudd som etter planen vil bli dekket inn i løpet av 2006 og 2007. Kommunen er etter dette innmeldt også i hht kl § 60 nr 1, pkt c. Kommunens regnskap for 2005 viste et underskudd som etter planen vil bli dekket inn i løpet av 2007. Kommunens budsjett for 2006 ble vedtatt med et driftsunderskudd.

Fylkesmannen opphevet følgelig budsjettet. Kommunen reviderte budsjettet og vedtok 14. juni et budsjett i balanse. Kommunens økonomiplan er godkjent som forpliktende plan.

I april ble det avholdt et ROBEEK-møte med kommunens politiske og administrative ledelse der temaet var kommunens budsjett som ble opphevet ved lovlighetskontrollen og manglende godkjenning av låneopptak. I september ble det avholdt et ROBEEK-møte der tema for møtet var kommunens økonomiske situasjon og tildeling av ordinære skjønnsmidler for 2007. Ved tildeling av skjønnsstilskudd for 2007 er kommunen skånet for en nedgang i rammen som følge av reduksjon i fylkesrammen på 10 %.

Fylkesmannen har mottatt tertialrapporter pr. 31.3.06 og 31.8.06. Siste prognoser viser et positivt driftsresultat på om lag 1,9 mill. kroner ved utgangen av 2006. Fra og med 2007 viser økonomiplanen positive netto driftsresultat. Kommunen har foretatt omfattende kostnadskutt i tillegg til å vedta eiendomsskatt på eiendommer. Kommunen har fra tidligere innført eiendomsskatt på verker og bruk, men vedtok som en del av forpliktende plan å innføre eiendomsskatt også på eiendommer i bymessige strøk. Etter den siste lovendringen der det åpnes for å utvide skattegrunnlaget har kommunen også vedtatt å skrive ut skatt på eiendommer i hele kommunen. Etter avdelingens vurdering er det meget sannsynlig at kommunen vil betale ned hele det akkumulert underskuddet i 2007 og følgelig meldes ut av ROBEEK-registeret våren 2008, når regnskapet for 2007 er vedtatt.

Fylkesmannen har behandlet og godkjent 10 garantiasaker i 2006, samt godkjent 5 låneopptak. Videre har vi lovlighetskontrollert Vennesla kommunes årsbudsjett og økonomiplan, samt Kristiansand kommunes årsbudsjett og økonomiplan (etter kl § 59).

Resultatområde 62.2 - Økonomiforvaltning veiledning

Fylkesmannen gir fortløpende veiledning muntlig og skriftlig om kommunaløkonomiske spørsmål og har arrangert informasjonsmøte for kommunene i mai og oktober i forbindelse med fremleggelse av kommuneproposisjonen og statsbudsjettet for 2007.

Det har ikke vært gjennomført særskilte tiltak i forbindelse med KOSTRA-rapporteringen utover å svare på spørsmål knyttet til utfylling av skjemaer og regnskapsføring. Samtlige kommuner i fylket er med i publiseringen pr. 15.06.06. Helse- og omsorgsavdelingen har deltatt på møte i effektiviseringsnettverk for pleie- og omsorg våren 2006.

Fylket ble tildelt om lag 32 mill kroner i skjønnsmidler for 2007. Ser vi bort fra kompensasjon for forhøyet differensiert arbeidsgiveravgift og tap i IS utgjør fylkesrammen om lag 19,5 mill kroner. Av disse midlene er 4,5 mill kroner avsatt til å støtte kommunale fornyings- og utviklingstiltak og vil bli fordelt våren 2007. Resterende midler på om lag 15 mill kroner er fordelt ut til kommunene i forbindelse med fremleggelsen av statsbudsjettet i oktober 2006.

Resultatområde 63.1, kommunalrett

Det er truffet vedtak i 5 saker om lovlighetskontroll etter krav fra kommunestyrerepresentanter. Et av vedtakene ble funnet ugyldig. Gjennomsnittlig saksbehandlingstid 5 uker.

Det er kommet 7 henvendelser fra enkeltpersoner med anmodning om at Fylkesmannen foretar lovlighetskontroll etter eget tiltak. Sakene har krevd en del arbeid og er gjerne avsluttet med brev til klager/kommune uten at man har foretatt formell lovlighetskontroll.

Resultatområde 64, forvaltningsloven og offentlighetsloven i forhold til kommunesektoren

Fylkesmannen har besvart mange henvendelser fra kommuner om forvaltningsrettslige spørsmål, herunder mange spørsmål om habilitet og taushetsplikt. Det er også en rekke henvendelser om offentlighetsloven. Det er behandlet 2 klager på manglende innsyn etter offentlighetsloven. Ingen av disse ble tatt til følge.

Resultatområde 65.1, kommuneinndeling

Fylkesmannen har ikke hatt enkeltsaker knyttet til endring av kommune- eller fylkesgrenser. Lillesand kommune har søkt om å endre fylkestilhørighet. Denne grensejusteringssaken har vært behandlet av Fylkesmannen i Aust-Agder og departementet. Saken har kun vært forelagt FMVA til orientering.

Resultatområde 66.2, ekspropriasjon

Det er behandlet en sak om forhåndstiltredelse. Vedtaket ble etter klage opprettholdt av KRD.

3.4 Helse- og omsorgsdepartementet

Resultatområde 71. 1 – Folkehelsearbeid generelt

Fylkesmannen i Vest-Agder deltar i Partnerskap for folkehelse – Folkehelse i Agder (opprettet 2004). Fylkeskommunene, fylkesmennene, 21 kommuner, Høgskolen i Agder, Sørlandets sykehus og en rekke frivillige organisasjoner er med i partnerskapet. Partnerskapet skal fremme folkehelse i Agder.

Kommuner og fylkeskommunene i Agder er opptatt av å få folkehelsearbeidet inn i varige former. Kortsiktige tiltak og prosjekter er en arbeidsform som også vi i Agder bruker for å nå våre målsettinger. Vår filosofi er imidlertid at dette må skje innenfor rammen av varig drift, langsiktige strategier og felles målsettinger. Skiftende satsningsområder, prosjekter som ikke overlever prosjektiden og et folkehelsearbeid tuftet på ildsjeler, er kjennetegn ved det norske folkehelsearbeidet. Dette vil vi forsøke å unngå. Gjennom partnerskap for folkehelse får man mulighet til å få frem en mer varig struktur som kan avløse en mer tidsbegrenset prosjektperiode som virkemiddel. Lokalt eierforhold er nødvendig. Primærkommunene innehar hovedansvaret. 13 kommuner i Vest-Agder

deltar i partnerskapet. Arbeid med etablering og oppfølging av partnerskapet har bidratt til nye oppgaver, mer møtevirksomhet og reising i 2006. Folkehelseråd giver deltar i sekretariatsgruppa i Folkehelse i Agder/partnerskapet.

Folkehelsearbeidet på tvers i kommunene er en langsiktig satsing. Det forutsettes en koordineringsfunksjon i kommunene. Utøvelsen av koordineringsfunksjonen fungerer best i de fire kommunene i Vest-Agder som også selv har lagt inn egne ressurser i koordinatorstillingen. I de andre kommunene der koordinatorfunksjonen legges på toppen av en allerede fullsatt stilling, ser man at det er vanskelig å få nok tid til utøvelsen av funksjonen. Dette er også avhengig av i hvilken etat og hvor i systemet stillingsfunksjonen legges (kultur, helse, skole, miljø osv). Eksempelvis er det ingen automatikk i at man involveres i kommunens eget planarbeid.

Det er av betydning hvordan den kommunale folkehelsegruppa/styringsgruppa er sammensatt. At den innehar personer som også kan håndtere det planmessige, politisk- og administrative systemet. Folkehelsearbeidet må ikke leve "sitt eget liv" i kommunen. Involvering av det lokalpolitiske miljø og frivillig sektor er en utfordring. Enda sliter kommunene med at det fra statlig hold stadig kommer nye oppgaver og nye søknadsrunder om midler.

I koordinatorfunksjonen registreres det et behov for kompetansetilførsel i planarbeid og generelt folkehelsearbeid. Etablering av folkehelsekoordinatorer på kommunenivå har gitt et løft til arbeidet i egen kommune. Fra fylkesmannsnivået går henvendelser nå til en person istedenfor tidligere til 3 -5 personer i hver enkelt kommune.

Fylkesmannen i Vest-Agder har en koordineringsgruppe for barn og unge med deltakelse fra helse- og omsorgsavdelingen, utdannings- og samfunnsavdelingen. I tillegg samarbeides det om nasjonale satsinger på folkehelseområdet på tvers av områdene landbruk, miljø og helse.

Partnerskap og helse i plan

Partnerskap for folkehelse i Agder arrangerte Folkehelsedager i Flekkefjord med tema "Trivsel i hverdagen".

I Vest-Agder er "Midlene til lokalt folkehelsearbeid 2006" prioritert i samarbeid med Folkehelse i Agder. Hovedtildelingen i 2006 gikk til tiltak innen ernæring, fysisk aktivitet og tobakk der barn og unge var en prioritert målgruppe. 11 kommuner ble tildelt midler til lokalt folkehelsearbeid.

Tre kommuner i Vest-Agder deltar i prosjektet "Helse i plan". Mål for prosjektet er å ta i bruk plan- og bygningsloven som verktøy i folkehelsearbeidet, og å øke plankompetansen i helsetjenesten

Resultatområde 71.2 - Miljørettet helsevern

Fylkesmannen fikk i 2006 inn to klagesaker om miljørettet helsevern i kommuner. En av sakene ble ferdigbehandlet og klageren fikk ikke medhold. Saksbehandlingstiden var 34 dager. Det er en klagesak i restanse.

Andre oppgaver innenfor fagfeltet er ivaretatt i samarbeid med det generelle smittevernarbeidet hos fylkesmannen. Det vises særlig til punkt 72.12.

Resultatområde 71.3 - Ernæring, fysisk aktivitet og tobakk

Ressursgruppe ernæring i Agder har satt fokus på ”Bra mat for bedre helse”. Ressursgruppen gjennomførte i 2006 en kartlegging ved de videregående skoler vedrørende bruk av brusautomater og vannkjølere. Med ett unntak selges det brus i samtlige kantiner i skolene i Vest-Agder eller de har brusautomater. Flertallet av skolene har vannkjølere/tilgang på isvann. Halvparten av kommunene har etablert vannkjølere i grunnskoler.

Kurslederkurs i praktisk ernæringsarbeid ”Bra mat for alle” ble arrangert av ressursgruppen ved høgskolen (HiA) med svært god deltakelse. Det grønne alternativ er blitt godt innarbeidet ved møter i offentlig og privat regi.

33 grunnskoler deltok i skolefruktabonnementsordningen i 2006, en økning på 12 skoler. Flere skoler selger frukt eller har andre fruktordninger. 9 grunnskoler og 4 videregående skoler deltar i prosjektet *Fysisk aktivitet og skolemåltidet 2004-2006*. ”Det grønne alternativ” er blitt godt innarbeidet ved møter i offentlig og privat regi, konferanssteder, hoteller og ulike arenaer i fylket. Det selges salat i salatdisk eksempelvis i bakeriutvalg, matvarekjeder og lignende.

Folkehelse råd giver deltar i studieråd (ekstern medlem) for *Ernæring, mat og kultur* ved høyskolen i Ager. En egen ressursgruppe for fysisk aktivitet ble etablert gjennom partnerskapet i 2006. Det er blitt avholdt en egen konferanse om *Fysisk aktivitet og eldre*.

Fylkesmannen kanaliserte i stor grad det tobakksforebyggende arbeidet gjennom *Ressursgruppe for det tobakksforebyggende arbeidet i Agder*. Hovedintensjonen er å arbeide for at stadig færre skal begynne å røyke, flere skal slutte å røyke og så få som mulig skal utsettes for passiv røyking. *Strategi for det tobakksforebyggende arbeidet i Agder (2006-09)* har blitt lagt til grunn for arbeidet. Det er blitt arrangert ett to dagers kurs om endring i livsstil og kursledelse i røykeslutt. Stadig færre kvinner røyker i Agder. Gjennomsnittstall for 2002-06 viser at 26 % av kvinnene og 32 % av mennene er dagligrøykere.

I 2006 deltok 98 % av elevene (9 % økning) i Vest-Agder i FRI, tidligere VÆRrøykFRI. Samtlige kommuner og skoler deltar, men ikke alle klasser er med i undervisningsopplegget.

Det er fremdeles en utfordring å få vedtatt røykfrie videregående skoler i Vest-Agder. Saken skal på nytt opp til politisk behandling i 2007.

Det ble høsten 2006 arrangert en egen nettverkssamling for røykesluttinstruktører for ”Røykeslutt i grupper” for begge Agderfylkene. Tilbud om røykeslutt er blitt etablert i nye kommuner i 2006. Verdens

røykfrie dag 2006 ble markert med utdeling av blomster i seks kommuner og ved to sykehus. For første gang ble det utdelt en Røykfripris i Vest-Agder. Falconbrigde Nikkelverk fikk røykfriprisen i Vest-Agder. Bedriften har gjennom en årrekke jobbet systematisk for å bedre arbeidsmiljøet og minimere eksposisjonen for nikkel, i tillegg til å gi hjelp til røykeslutt. Bedriften er total røykfri. Fra 2005 ansetter bedriften bare røykfrie arbeidstakere.

Folkehelse råd giver har hatt undervisning ved høyskolen i Agder om røykeforebygging.

Fylkesmannen i Vest-Agder har i samarbeid med Aust-Agder arrangert nettverkssamling for barnerepresentantene i plansaker i kommunene.

Partnerskapet har samarbeidet om tildelingen av midler til forebyggende helsearbeid gjennom fysisk aktivitet i regi av frivillige organisasjoner.

Resultatområde 71.5 - Forebygging av uønsket svangerskap og abort

I november 2006 arrangerte fylkesmannen en temadag om *Seksualitet og helse* med deltakere fra helsetjenesten og skoler fra begge Agderfylkene.

Resultatområde 72.1- Allmennlegetjeneste

Det er ingen kommuner i Vest-Agder som har søkt om dispensasjon fra plikten til å ha fastlegeordning.

Når det gjelder fastlegens arbeid med legemiddelassistert rehabilitering, så har fylkesmannen vært involvert i en sak hvor tema var samarbeid mellom hjemmesykepleien og fastlegen. Fastlegen ønsket å benytte hjemmesykepleien til prøvetaking av hjemmeboende LAR -pasienter, noe hjemmesykepleien mente ikke å ha ressurser til.

Resultatområde 72.4 – Helsetjenesten til innsatte i fengsel

Fylkesmannen har i ulike møtearenaer kontakt med fengselshelsetjenesten ved Kristiansand kretsfengsel. Vi er kjent med at de ansatte har fokus på etablering av og deltakelse i ansvarsgrupper. Det rapporteres at de har en ikke ubetydelig kontakt med de innsattes fastleger. En del av legene møter opp i ansvarsgruppemøter når det er praktisk mulig. Det oppleves god tilgjengelighet og godt samarbeid med samarbeidende parter. En av de ansatte har i høst hatt studiepermisjon for å fordype seg i prosjekt tverrfaglig samarbeide. Konklusjonen i oppgaven er ønske om og vilje til å jobbe sammen.

De ansatte i fengselshelsetjenesten opplever godt samarbeid med kommunenes sosialkontor. Begge instanser opplyser at mangel på bolig er et overordnet problem. Det rapporteres at innsatte før utskrivning har etablert både behandlingstilbud i spesialisthelsetjenesten, tilbud om jobb og oppfølging fra kommunen. Til tross for dette er det ofte svært vanskelig å skaffe bolig. Det ønskes flere overgangsboliger, og de ansatte i fengselet og kommunens sosialtjeneste arbeider sammen om dette. Det kan også rapporteres om godt samarbeide med spesialisthelsetjenesten. Mange av de innsatte får behandling for ADHD eller står på legemiddelassistert rehabilitering. Fengselet får tjenester fra Solvang Distriktspsykiatriske

senter. Behandlere derfra kommer til fengselet. Det er også etablert undervisningsopplegg. De ansatte i fengselet får undervisning fra spesialisthelsetjenesten.

Resultatområde 72.5 - Helsetjenestetilbud til asylsøkere og flyktninger

Fylkesmannen har gjennom spørreskjema fått tilbakemelding om at de fleste kommuner oppgir at de kjenner til veilederen og at den er tatt i bruk der hvor det er aktuelt. Det oppgis også fra mange kommuner at relevant personell deltar på Psykososialt team Sør for innvandrere og asylsøkere sine fagmøter og at teamet yter god veiledning til kommunene.

Resultatområde 72.6 - Helse- og sosialtjenester i et flerkulturelt samfunn

Til støtte for kommuner i deres arbeid i forhold til innbyggere med innvandrerbakgrunn, er det utarbeidet veiledere, handlingsplaner og rundskriv. Fylkesmannen foretok en enkel kartlegging av erfaringer i kommunene med Sosial- og helsedirektoratets veiledere/handlingsplaner og rundskriv knyttet til personer med innvandrerbakgrunn. Videre har vi kartlagt om kommunenes helse- og sosialpersonell har kompetanse som sikrer at alle innbyggerne kan tilbys likeverdige helse- og sosialtjenester.

De fleste kommuner oppgir at de kjenner til Sosial- og helsedirektoratets veileder IS-1022 - Helsetjenestetilbudet til asylsøkere og flyktninger. Av svarene framgår det også at de mener å ha tilstrekkelig kompetanse samt at de tilbyr likeverdige tjenester til alle sine innbyggere.

Kommunene oppgir også at de bruker kvalifiserte tolker, enten via telefon eller at de er fysisk tilgjengelig.

Fylkesmannen - /Helsetilsynet i fylket har nær kontakt med Psykososialt team for flyktninger i helseregionen Sør, og er vel kjent med at det derfra drives en utstrakt veiledning /undervisning overfor kommunene i fylket vedrørende helse- og sosialtjenester overfor innvandrere og flyktninger.

Resultatområde 72.9 – Svangerskapsomsorg

Fylkesmannen arrangerte i 2006 temadag om *de nye retningslinjene for svangerskapsomsorgen* for jordmødre, leger og helsesøstere fra begge Agderfylkene.

Resultatområde 72.10 - Kjønnsløstelse

Fylkesmannen foretok en kartlegging. Det går frem av denne at veilederen er kjent og tatt i bruk. De fleste kommunene oppgir at de kjenner til veilederen. Noen skriver at de har få kjente tilfeller av kjønnsløstelse i kommunen.

Resultatområde 72.11- Tannhelse

Helsetilsynet i fylket skal følge opp situasjonen lokalt med hensyn til utvikling av tannhelsetjenesten og ha særlig oppmerksomhet rettet mot de prioriterte gruppene får det de har krav på og identifisere spesielle forhold i fylket som har betydning for tannhelsetjenestetilbudet til befolkningen.

Helsetilsynet i fylket har jevnlig kontakt med fylkestannlegen og blir på den måten orientert om situasjonen i fylket.

Helsetilsynet i fylket har ikke mottatt klager på at de ikke får tannhelsetjenester, men vi er kjent med at det kan være lang ventetid særlig i Listerregionen.

Status vedrørende pasienter i sykehjem med hensyn til munnhygiene og tjenester fra Den offentlige tannhelsetjenesten

Fylkesmannen ble av Fylkestannlegen i Vest-Agder gjort kjent med at Fylkesrevisjonen i fylket hadde skrevet en omfattende forvaltningsrapport i 2005 av Den offentlige tannhelsetjenesten i fylket. Det framkom av denne bl.a. at de konstaterte at mange institusjonsbeboere ikke fikk den grunnleggende hjelp til tannstell som de hadde rett på.

Av embetsoppdraget fra Sosial- og helsedirektoratet framgår det at fylkesmannen bl.a. skal se til at kommunene legger forholdene til rette for at beboere på sykehjem får ivaretatt behov for daglig munnstell. I tillegg har Statens helsetilsyn bedt Helsetilsynet i fylket følge med om de prioriterte gruppene i lov om tannhelsetjenesten – herunder personer med opphold i sykehjem utover tre måneder får tilbud om tannhelsetjenester. For å finne ut av dette ble det gjennomført en enkel kartlegging høsten 2006. I tillegg har vi gjennomført systemrevisjoner ved tre sykehjem i fylket hvor et av områdene nettopp gjaldt disse forholdene.

Kartleggingen ble gjennomført på den måten at alle kommunene i fylket ved rådmannen fikk tilsendt et enkelt spørreskjema. Resultatene av kartleggingen viser at det ved samtlige sykehjem i fylket er etablert generelle prosedyrer for tann- og munnstell. I tillegg oppgir ca halvparten av kommunene at de har etablert individuelle rutiner for tann- og munnstell. Ca. halvparten av kommunene ønsker bistand fra Den offentlige tannhelsetjenesten for oppdatering/undervisning av pleiepersonell i tann- og munnstell. Vi spurte også om på hvilken måte pasientene ble informert om deres rett til tannhelsetjenester. Tilbakemeldingene er at informasjon om dette i all hovedsak gis muntlig til pasienten/pårørende. I noen tilfeller gis informasjon om gratis tannbehandling i Den offentlige tannhelsetjenesten også skriftlig. Vi er kjent med at i noen tilfeller ønsker pasientene å fortsette hos sin egen tannlege, men dette synes å være i et svært lite omfang.

Oppgaven med daglige munnstell mener vi blir godt dekket ved våre sykehjem, men vi har merket oss at halvparten av kommunene ønsker å bli dyktigere på dette området.

Den offentlige tannhelsetjenesten tilbyr bistand til alle kommunene som ønsker hjelp i forhold til undervisning/oppdatering av pleiepersonell.

Vi er dessuten kjent med at Den offentlige tannhelsetjenesten i fylket i februar 2006 iverksatte et pilotprosjekt i Vennesla kommune, på Vennesla omsorgssenter. Prinsippet her er helhetlig stell og tenkning knyttet til beboernes behov, samt å forankre munn- og tannstell i sykehjemmets øvrige virksomhet. Erfaringene er så positive at Den offentlige tannhelsetjenesten nå ønsker å videreføre dette til samtlige omsorgssentre i fylket.

Prosjektlederen for pilotprosjektet orienterte høsten 2006 på et møte for pleie- og omsorgslederne i fylket om erfaringene som var høstet og om tilbudet som de kunne gi.

Resultatområde 72.12 Smittevern

Fylkesmannen har i forbindelse med et hastevedtak fattet av en kommunelege om tvungen undersøkelse og isolering ved Sørlandet sykehus HF gitt veiledning og råd.

Fylkesmannen har i år ikke mottatt melding om utbrudd av smittsomme sykdommer, verken fra kommunene eller fra Sørlandet sykehus HF. Når det gjelder smittsomme sykdommer i fylket så synes ikke situasjonen å ha endret seg vesentlig fra tidligere år.

Alle kommuner i fylket har smittevernplaner.

Risiko for fugleinfluensa smitte

Da fugleinfluensasmitten nådde Europa, og den utover vinteren ble påvist i flere land, ble beredskapen og intensivt overvåking iverksatt over hele landet, også i Vest-Agder. Hos Fylkesmannen i Vest-Agder var både helse- og omsorgsavdelingen, miljøvernavdelingen og landbruksavdelingen involvert i overvåking av situasjonen og informasjonsarbeidet. I første del av året var det en hyppig møtevirkosomhet mellom de forskjellige avdelingene hos fylkesmannen og Mattilsynet for bl.a. informasjon og ansvars plassering. Fylkesmannen sin rolle i den aktuelle situasjon var å bidra til videreformidling av informasjon. Det ble poengtert at dette dreiet seg om en fuglesykdom. Helse- og omsorgsavdelingen mottok mange henvendelser fra publikum som bl.a. var engstelige for å bli smittet av sykdommen ved reise til forskjellige land. Råd og veiledning ble gitt. Det ble etablert kontakt mellom Fylkesmannen og smittevernoverlegen ved Sørlandet sykehus HF.

Etter fylkesmannens vurdering medførte fugleinfluensaen at det ble en større vektlegging av generell helsemessig - og sosialberedskap, og involvering av aktuelle samarbeidspartnere både på regionalt og lokalt plan.

Fylkeskonferansen om smittevern

Fylkesmannen arrangerte 29.08.06 smittevernkonferanse i fylket. Totalt deltok 57 personer. Alle kommuner i fylket var representert, unntatt én. I tillegg til fagpersonell fra Folkehelse deltok også en representant fra Sosial- og helsedirektoratet.

Infeksjonskontrollprogram i sykehjem

Når det gjelder status for infeksjonskontrollprogram i sykehjem og kommunenes tuberkulosekontrollprogram m.m. er følgende aktuelt: Av 15 kommuner har 10 kommuner bekreftet at de har etablert infeksjonskontrollprogram som er i samsvar med forskrift. Av de øvrige fem som hittil ikke har fått etablert og eller oppdatert fullstendige infeksjonskontrollprogram i sine sykehjem, har fire inngått avtale om bistand i smittevern med sykehuset, Sørlandet sykehus HF Kristiansand. Tilbakemeldingene fra de fire kommunene er at de med bistand fra sykehuset skal få dette på plass i løpet av 2007.

Kristiansand kommune har 13 sykehjem, men oppgir at det hittil kun er ett sykehjem som har etablert infeksjonskontrollprogram. De øvrige institusjonene i kommunen er i gang med utarbeiding av nødvendige tiltak for å forebygge og motvirke infeksjoner. Vi har fått beskjed om at dette arbeidet er planlagt slutført og implementert i løpet av 2007. Videre er det opplyst at kommunen i 2006 har ansatt en hygienesykepleier i 50 % stilling. Kompetanseheving av de ansatte i sykehjemmene er vektlagt og vil fortsette ut over i 2007. Kommunen har ikke formalisert avtale med Sørlandet sykehus HF Kristiansand, om bistand om smittevern, men de samarbeider om enkelte forhold.

Marnardal kommune har ikke ansatt kommunelege/smittevernlege. Infeksjonskontroll-programmet i sykehjemmet er ikke fullstendig oppdatert, det er heller ikke tuberkulosekontrollprogrammet.

Følgende kommuner har inngått avtale om bistand i smittevernarbeid fra Sørlandet sykehus HF Kristiansand: Flekkefjord, Mandal, Farsund, Lindesnes, Kvinesdal (fra 01.01.2007), Sirdal (fra 2007) og Marnardal (fra 2007).

12 – av 15 kommuner har bekreftet at tuberkulosekontrollprogrammet er utformet, iverksatt og vedlikeholdes som en del av kommunens internkontrollsystem. De tre øvrige kommuner påregner å ha programmet oppgradert i løpet av 2007.

Resultatområde 72.13 – Strålevern

Det har ikke kommet inn klager over enkeltvedtak truffet av kommunen etter lov om strålevern og bruk av stråling. Fylkeslegen har deltatt i arbeidet i det regionale atomberedskapsutvalget.

Resultatområde 73.4 - Gjeldsrådgivning

Fylkesmannen arrangerte et seminar i november 2006 for sosialtjenesten og boligjenesten i kommunene og hvor hovedtema var økonomisk rådgivning. SHD orienterte om satsingen på økonomisk rådgivning, Ellen Katrin Nyhus fra HiA foreleste om økonomisk sosialisering og hva som påvirker unges preferanser for sparing og forbruk. Kristiansand kommune presenterte et kurs i personlig økonomi for brukere og Åseral kommune informerte om at de gir flyktninger opplæring i bruk av nettbank. Husbanken orienterte om bolig og økonomi, Ole Asbjørn Lie fra Forbrukerrådet reflekterte over temaet: ”Ny gjeldskrise under oppseiling?”

Resultatområde 74.2 - Universell utforming

”Regjeringens handlingsplan for økt tilgjengelighet for personer med nedsatt funksjonsevne – Plan for universell utforming innen viktige samfunnsområder” ble vedtatt i 2004 og pågår til 2009. 16 kommuner fordelt på 12 fylker er valgt ut som pilotkommuner for satsingen på universell utforming. Ingen kommuner i Vest-Agder er valgt ut til pilotkommuner, men Kristiansand kommune har fått en rolle som ressurskommune for styrking av lokalt arbeid med universell utforming. Dette er nok på bakgrunn av at Kristiansand kommune har vært aktive innenfor området og har fått til gode tiltak, ikke minst i samarbeid med det

kommunale rådet for funksjonshemmede. Som ressurskommune har Kristiansand kommune fått innvilget økonomisk tilskudd fra Miljøverndepartementet. Det forventes at kommunen skal videreføre et høyt ambisjonsnivå på eget arbeid og skal i tillegg aktivt legge til rette slik at andre kommuner kan få del i de erfaringer som gjøres.

Fylkesmannen ved Helse- og omsorgsavdelingen har holdt seg oppdatert og bidratt innenfor feltet. Avdelingen er representert i Vest-Agder fylkeskommunale råd for funksjonshemmede. Høsten 2005 arrangerte rådet i samarbeid med Vest-Agder fylkeskommune og Fylkesmannen i Vest-Agder en fylkeskonferanse med tema: "Universell utforming – kommunenes forpliktelser i planarbeidet. Fra sentralt hold er det forventet at de samme instanser i samarbeid skal utforme en strategi for arbeidet med universell utforming på fylkesnivå. Det er tatt initiativ til slikt samarbeid, men mye arbeid gjenstår.

Resultatområde 76.1.1 - Kvalitet i pleie- og omsorgstjenesten

Det er gjennomført to møter med kommunenes ledere for pleie- og omsorgstjenesten hvor Sosial- og helsedirektoratets oppdrag er ivaretatt gjennom informasjon fra Fylkesmannen samt drøfting av problemstillinger med kommunene. Avdelingen har deltatt i to effektiviseringsnettverk innenfor pleie- og omsorgstjenesten.

Resultatområde 76.1.2 - Saksbehandling i helse- og sosialtjenesten

Fylkesmannen har på forespørsel gitt veiledning i saksbehandling. Fylkesmannen holdt i 2004 kurs i saksbehandling for kommunene i Vest-Agder. Kommunene gir uttrykk for behov for nye kurs innenfor saksbehandling. Antall klagesaker både etter kommunehelsetjenesteloven og sosialtjenesteloven kapittel 4 har i 2006 gått ned. De klagesakene vi har mottatt, har jevnt over bedre kvalitet enn tidligere.

Resultatområde 76.1.4 - Tjenester til eldre

Tjenesten til eldre er fulgt opp gjennom to møter med kommunenes pleie- og omsorgstjenester. Omsorgsmeldingen har vært tema på et av disse møtene. Gjennom rådgivning har folkehelseperspektivet på eldreomsorg vært fokusert.

Resultatområde 76.1.5 - Unge personer i alders- og sykehjem

Fylkesmannen har hatt kontakt med de kommuner som har unge beboere i aldersinstitusjoner og er orientert om plan for videre arbeid og utskrivning i forhold til disse.

Resultatområde 76.3.2 - Rusmiddelarbeid - opplæring

Gjennomføringen av landsomfattende tilsyn med tverrfaglige spesialiserte tjenester til rusmiddelmissbruker har krevd mye av ressursene i 2006. Helse- og omsorgsavdelingen/Helsetilsynet i Vest-Agder har deltatt med både revisjonsleder og medisinsk faglig kompetanse (to ansatte) i regionalt revisjonsteam. Følgende er gjennomført:

- Deltatt i regionalt samarbeidsforum rus/psykiatri (fylkesmennene i region sør og Borgestad kompetansesenter).
- Avholdt møter i samarbeidsforumet for erfaringsutveksling og planlegging av kurs/konferanser for kommunene.
- Gjennomført kurs med fokus på ”individuell plan” og ”det nytter”.
- Deltatt i styringsgruppe for Praxis sosial.
- Fulgt opp kommunene på bakgrunn av undersøkelse gjennomført i 2005. I 2006 ble fokus rettet mot kommunens vedtakspraksis ved tildeling av tjenester til rusmiddelmissbrukere. Ny kartlegging ble foretatt. Undersøkelsen ble aktualisert ved at staten ga egne midler til tannbehandling for målgruppen.
- Deltatt i styringsgruppe i regi av Kirkens Bymisjon.
- Deltatt i arbeidsgruppe i regi av Sosial- og helsedirektoratet for å komme med innspill til opptrappingsplan rus 2006 – 2010.
- Drevet aktiv råd/veiledning inn mot tverrfaglig spesialiserte tjenester rus for å sikre at pasientrettighetene ble ivaretatt.
- Fulgt opp arbeidet i ”laboratorie” kommunen Kvinesdal.
- Behandlet klagesaker på rusområdet.

Resultatområde 76.5.1 - Samarbeid mellom 1. og 2. linjetjenesten (se pt 2.2.4 samme)

Arbeidet med å styrke samhandlingen mellom 1. og 2. linjetjenesten foregår på flere nivåer.

Fylkesmannen ved Helse- og omsorgsavdelingen, har deltatt i de forum og konferanser som Helse- Sør og Sørlandet sykehus HF har etablert i samarbeid med KS Agder og kommunene.

Helsedialog – program for samhandling er vedtatt av styret for Helse Sør RHF og KS fylkesstyre i regionen. Det er et felles langsiktig program for samhandling innen helseregion sør, og hensikten er å bedre samhandlingen mellom kommunene og helseforetak for å sikre at pasientene kan få helhetlige og koordinerte tjenester. Ett av tiltakene i programmet er å utarbeide samarbeidsavtaler mellom alle kommuner og helseforetak i regionen.

Sørlandet sykehus HF og kommunene i Aust- og Vest-Agder har utarbeidet forslag til strategisk samarbeidsavtale. Samarbeidet foreslås organisert med et overordnet strategisk samarbeidsutvalg mellom Sørlandet sykehus HF, kommunene på Agder og brukerorganisasjonene SAFO og FFO.

Sørlandet sykehus HF og kommunene i Aust- og Vest-Agder har etablert samarbeidsavtaler på området psykisk helse. Samarbeidsavtalen er en overordnet samarbeidsavtale og delavtaler som skal regulere samarbeidet på definerte områder som arbeid med individuell plan, inn og utskrivning, samarbeid med brukere og pårørende. Arbeid med å utarbeide samarbeid om kompetanseutvikling er ikke sluttført. Det er gjennomført to dialogkonferanser i regi av klinikk for psykiatri og avhengighetsbehandling hvor alle kommunene på Agder var invitert.

Klinikken, Kristiansand og Arendal kommuner har arbeidet særskilt for å styrke samarbeidet om tilbudet til personer med psykisk lidelse og/eller rusavhengighet. Alle kommunene i Vest-Agder har underskrevet samarbeidsavtalene.

Arbeidet med helsedialog og lokale samarbeidsavtaler følger opp intensjonen i Wisløfutvalgets innstilling om å etablere samhandling på tvers av nivåene. Helse-Sør RHF og KS har gjennomført flere dialogkonferanser for å ivareta å prosess og god forankring av intensjonsavtalen. I Vest-Agder har Sørlandet sykehus HF etablert en parallell prosess for å etablere samarbeidsavtaler med alle kommunene på Agder om det psykiske helsearbeidet. I 2006 undertegnet Sørlandet Sykehus HF og den enkelte kommune i Vest-Agder samarbeidsavtaler og de har dermed oppfylt de krav som staten har stilt i oppdragsbrev til helseforetaket og til kommunene. Arbeidet med konkretisering og oppfølging av sviktområder følges opp i 2007.

Resultatområde 76.5.2 - Individuell plan

Fylkesmannen har gitt løpende råd og veiledning i ulike sammenhenger og i ulike samlinger. Det er informert om nyheter på fylkesmannens nettside. Fylkesmannen har fått informasjon gjennom tilsyn. Det er ikke innkommet formelle klager knyttet til individuell plan i 2006. Det har også vært særlig fokus på individuell plan knyttet til opptrappingsplanen for psykisk helse, se punkt 76.2.7

Resultatområde 76.5.3 - Nasjonal strategi

Fylkesmannen ønsket gjennom sitt arbeid å bidra til at kvalitet i tiltak og tjenester ble en integrert del av et utviklingsarbeidet. I 2006 var psykisk helsearbeid ett særlig tema. I regi av Sosial- og helsedepartementet arrangerte Fylkesmannen konferanse hvor tema var kvalitet i psykisk helsearbeid. Konferansen hadde regionale innspill fra kommuner, helseforetak og brukerorganisasjoner. I samarbeid med direktoratet ble det også gjennomført en presentasjon av kvalitet og psykisk helsearbeid for politikere og rådmenn i kommuner. Kvalitetsarbeidet har også vært knyttet til veilederen i psykisk helsearbeid for voksne (IS-1331) hvor flere av fylkets mindre kommuner har deltatt i et utviklingsarbeid ledet av Fylkesmannen.

Resultatområde 76.5.4 – Rekruttering for bedre kvalitet – rekrutteringsplanen 2003 – 2006

Målsetningen i rekrutteringsplanen for helse- og sosialpersonell har vært å øke tilgangen på fagutdannet personell i kommunens pleie- og omsorgstjeneste. Det vært nødvendig å sette inn tiltak for å redusere avgang av personell, og det har vært satset på tiltak knyttet til arbeidsmiljø og arbeidsforhold samt videreutdanning og internopplæring av ansatte. Kommunene har hatt mulighet til å søke tilskudd til rekrutterings- og opplæringstiltak i planperioden. De kommunene som har hatt fokus og engasjement på opplæring, samt plan for opplæring har hatt størst nytte av stimuleringsmidlene.

I Vest-Agder kan en på personellsiden i pleie- og omsorgstjenesten oppsummere:

- Det har vært en økning med rundt 450 årsverk, gjennomsnittlig økning på 6,5 % de to første årene. Økning av personell med høyskoleutdanning er størst.
- Andelen ansatte med helse- og sosialfaglig utdanning har gått ned med 2,6 %, men andelen med fagutdanning er fortsatt høyere enn landsgjennomsnittet.
- Det er fortsatt stor deltidsproblematikk – langt større enn i de fleste andre fylker.
- Det er en liten andel menn som arbeider innenfor i pleie- og omsorgstjenesten, 7,3 % mens gjennomsnittet for landet er 10,4 %.
- Fylkesmannen har tildelt 7 763 848 kroner i tilskuddsmidler til kommunene. Det er rapportert at 541 ansatte har gjennomgått opplæring. 83 har vært ufaglærte som har fått grunnopplæring, 83 ufaglærte har fått fagbrev, mens 236 har fått videreutdanning av mer enn 6 måneders varighet.

Fylkesmannen har fordelt tilskudd til opplæringstiltak og rapportert resultater når det gjelder årsverk og opplæringstiltak til Sosial- og helsedirektoratet. Fylkesmannen har deltatt på fylkeskommunens samling med kommunene for å stimulere til læreplasser i helsearbeiderfaget, samt gi informasjon om Kompetanseløftet 2015. Også omtalt under kap. 2.

Resultatområde 77.1 - Helsemessig og sosial beredskap

Fylkeslegen har deltatt i arbeidet i det regionale atomberedskapsutvalget. Fylkesmannen ved Helse- og omsorgsavdelingen har knyttet kontakt med både regionale helseforetak og helseforetak/sykehus og gjennomført tiltak for å styrke kompetanse, nettverk og kommunikasjonslinjer på beredskapsområdet. Det er gjennomført tilsyn med sosial og helsemessig beredskap i tre kommuner.

Resultatområde 77.2 - Fritak for forvaltningsmessig taushetsplikt

Det er behandlet 4 søknader om fritak fra forvaltningsmessig taushetsplikt. Sakene er fordelt slik: 2 gjelder ansatte i skolen, 1 sykepleier og 1 psykolog.

Resultatområde 77.3 - Særfradrag for store sykdomsutgifter

Etter oversending fra likningskontor har det fort

løpende blitt behandlet spørsmål om vilkårene for særfradrag for utgifter til behandling utenfor den offentlige helsetjenesten er oppfylt.

I 2006 ble det behandlet 15 saker. Fylkesmannens avgjørelse kan påklages til Sosial- og helsedirektoratet.

Resultatområde 77.4 - Førerkortsaker

Fylkesmannen behandlet 593 førerkortsaker i 2006, mens tallet året før var 474.

I 2006 kom 850 dokumenter inn og 733 gikk ut i forbindelse med disse sakene. I tillegg mottas daglig telefonhenvendelser fra privatpersoner,

trafikkstasjoner, politi, leger og andre knyttet til førerkortproblematikk. Som tallene viser, har dette saksfeltet et betydelig omfang.

Fylkesmannen ser en positiv utvikling med at leger i økende grad ringer for å få veiledning. Ikke sjelden tar allmennlegen telefon mens pasienten sitter på kontoret, slik at både lege og pasient kan bli informert der og da. På den måten unngås ofte unødig arbeid og tidsspill for pasient, lege, trafikkstasjon, politi og Fylkesmannen.

Fylkesmannens vedtak i saker om dispensasjon kan påklages til Sosial- og helsedirektoratet.

Gjenopptakelse når det foreligger vedtak fra direktoratets side, har skjedd i Vest-Agder noen ytterst få ganger, sist i desember 2006 og da fordi det forelå nye medisinske opplysninger.

Resultatområde 77.5 - Pasientjournalarkiv

Ved utgangen av 2006 hadde Fylkesmannen 5 lege/tannlegearkiv oppbevart i fjernarkiv. Arkivene finnes dels i papirutgave, dels elektronisk lagret. Vi får i løpet av året noen forespørsler om innsyn. I ett tilfelle lå journalen lagret på en harddisk som vi ved hjelp av IKT leverandøren etter hvert klarte å få ut en utskrift av.

3.5 Arbeids- og inkluderingsdepartementet

Resultatområde 78.1 - Statsborgersaker

Fylkesmannen behandlet 25 statsborgersaker frem til nyordningen fra 01.09.2006.

Den 17.12.2006 arrangerte FMVA seremoni for nye norske statsborgere. Arrangementet ble holdt på Vågsbygd videregående skole. Sammen med fire andre embeter var Vest-Agder prøveembete for denne nyordningen. Av 122 inviterte statsborgere, takket 36 ja til å delta. I tillegg deltok familie og venner. En deltagerprosent på ca. 30 er vi fornøyd med, men håper på økt deltagelse i 2007. Seremonien ble både verdig og høytidlig, bl.a. med musikalsk innslag av elever ved skolen. Det var om lag 100 personer med inviterte gjester som var til stede under seremonien. Loveleen Rihel Brenna var gjestetaler og seremonien ble ledet av Fylkesmannen. Fra 2007 skal seremoni arrangeres to ganger pr. år (mai og oktober).

3.6 Kultur- og kirke departementet

Resultatområde 95 - Tros- og livssynssamfunn

Ingen trossamfunn er slettet. Ett nytt trossamfunn er registrert og 5 nye forstandere er godkjent i 2006. Totalt anvist statstilskudd er kr 2.507.204,-.

Brønnøysundregistrene har gjennomgått samtlige medlemslister for å avdekke mulig dobbeltmedlemskap, både mot andre trossamfunn og

mot den norske kirke. Det ble avdekket forholdsvis mange feilføringer som nå er rettet opp.

Resultatområde 96 - Gravferdsloven

Det har ikke vært behandlet søknad om privat gravplass i 2006.

14 søknader om askespredning er innvilget, i hovedsak med ønske om spredning på åpent hav. To søknader om askespredning er avslått pga at ønsket spredningssted ikke er forenlig med gjeldende retningslinjer.

Fylkesmannen har i 2006 godkjent detaljplan for utvidelse av Øvrebø kirkegård i Vennesla kommune.

Resultatområde 97 - Lov om helligdager og helligdagsfred

Det er behandlet 5 saker om dispensasjon, hvorav 1 dreide seg om å holde søndagsåpent for å kunne selge fyrverkeri på nyttårsaften 31.12 som i 2006 falt på en søndag. Søknaden ble avslått. Alle sakene ble behandlet innen fastsatt mål for saksbehandlingstid.

Det er gitt muntlig veiledning om regelverket ved henvendelser fra publikum.

3.7 Kunnskapsdepartementet

Resultatområde 31

TILSYN, KLAGEBEHANDLING OG LOVLIGHETSKONTROLL

Resultatområde 31.1 - Tilsyn

Tilsyn har i 2006 vært en hovedoppgave for Fylkesmannen på utdanningsområdet. Oppgaven består av generell og spesiell områdeovervåking, innhenting og analyse av dokumentasjon vedr drift og resultat, gjennomføring av tilsyn og oppfølging i etterkant. Gjennomførte tilsyn 2006:

- Opplæringsloven §13-10: I tillegg til de tre kommunene som inngikk i det nasjonale tilsynet ble det også gjennomført tilsyn etter § 13-10 i fem andre kommuner i fylket etter samme metodikk og modell. Av de til sammen 8 kommunene var det kun i en kommune at det ikke ble funnet avvik (Kristiansand). En kommune (Marnardal) hadde et avvik, de øvrige flere.
- Opplæringsloven kap 5: Skriftlig tilsyn overfor fylkeskommunen (videregående skoler) ut fra innhentet dokumentasjon i 2005 oppsummert og avsluttet. Resultat relativt tilfredsstillende, men følges opp gjennom nasjonalt tilsyn på området i 2007.
- Statstilskudd mv voksenopplæring: To kommuner (Songdalen og Mandal) tilfeldig utvalgt. Ingen avvik.
- Alle friskoler (grunn- og vg. skoler): Skriftlig tilsyn vedr krav til budsjett/statstilskudd, lærerkompetanse, inntaksreglement og ordensreglement. Gjennomgang og avslutning 2007.

- Opplæringsloven §8-2 om gruppestørrelse: Gjennomføring i henhold til oppdrag fra Udir. Konklusjon: Ingen avvik etter at to skoler var sjekket ut av gruppen skoler det ble sett nærmere på.
- Opplæringsloven §2-8 (minoritetsspråklige elever i grunnskolen og retten til norsk- og morsmålsundervisning): Tilsynet gjennomflørt i alle 15 kommunene. Det ble funnet avvik i alle kommuner. Gjennomgående hovedfunn var manglende enkeltvedtak og manglende eller ikke tilstrekkelig utredning av behov før vedtak.

Vi har god erfaring med bruk av skriftlig tilsyn. – Erfaringer fra bruk av systemrevisjon viser metodens sterke sider samtidig som den aktualiserer bruk av supplerende metoder som gir innblikk i de deler av faglig tjenestekvalitet som perspektivet 'lovlig/ulovlig' ikke fanger opp. Både i vårt eget embete og antydningssvis også nasjonalt ser vi derfor behovet for en løpende diskusjon om tilsyn, kvalitetsforbedring og metodebruk.

Resultatområde 31.2 - Klagebehandling

Mengden klagesaker har vært relativt stabil de siste årene. Det er med en viss bekymring vi ofte kan konstatere et for dårlig sakkyndig utredningsarbeid ved kap 5-klager.

Tabellen viser saker som har vært til behandling herunder utfall for 2006.

Saker/år	Antall totalt	Retur/ny behandling	Stadfestet	Delvis medhold	Medhold
Spesialpedagogisk hjelp oppl § 5-7	5	0	3	2	
Spesialundervisning oppl § 5-1	19	6	7	4	2
Voksenopplæring oppl § 4-A	0	0	0	0	0
Skolemiljøet oppl §9-A	2	2			
Skyss oppl § 7-1	12	3	4	5	
Standpunktkarakterer 10. trinn	25	16	9		

Resultatområde 32

KVALITETSVURDERING, DOKUMENTASJON OG ANALYSE

Resultatområde 32.1 - Nasjonale prøver, avgangsprøver og eksamen

Oppgavene er utført i henhold til oppdrag. Det er vanskelig å gi et korrekt anslag på tidsbruk, men det kan anslås til totalt ca 0,7 årsverk. Området inngår i en større helhet, og anslag på tidsbruk vil avhenge av oppgavedefinisjonen.

Erfaringer fra arbeid på feltet brukes direkte og indirekte inn mot tilsyns- og områdeovervåkingsarbeidet mot kommuner og friskoler. Etter oppsummerte erfaringer mv har vi i vårt lille fylke prioritert en runde i fylkets fire samarbeidsregioner der vi også møtte alle rektorer på ungdomstrinnet.

Resultatområde 32.2 - Skoleporten.no

Nettstedet skoleporten.no (informasjon om stedet, oppfølging av indikatorene mv.) har vært gjenstad for informasjon på utdanningsmøter for hele fylket. Ved gjennomføring av tilsyn mv. er nettstedet og bruken av det tatt opp og blant annet anvendt direkte og praktisk som en del av forberedelsen til selve tilsynsmøtet. Ved møter med kommunene i 2006 har vi to ganger hatt SKOLEPORTEN.NO oppe som tema. Et gjennomgående trekk vi ser at systematisk og aktiv bruk av dokumentasjon (ramme- og resultatindikatorer) brukes i langt større grad enn tidligere blant skoleeiere. I vårt arbeid med dokumentasjon og analyse (ramme- og resultatindikatorer) inngår skoleporten som en av flere viktige kilder. Vi anslår vår ressursbruk på det samlede området til ca 0,4 årsverk

Resultatområde 33

KVALITETS- OG KOMPETANSEUTVIKLING

Resultatområde 33.1 - Læreplanarbeid

Fylkesmannen har utført oppgaver i henhold til oppdrag.

Resultatområde 33.2 - Kompetanseutvikling

Statlige kompetansemidler for 2006 er fordelt i henhold til innholdskriterier og beregning for den enkelte skoleeier, og ut fra vilkår etc som fremgår av nasjonal strategiplan.

Som del av arbeidet med "Kunnskapsløftet" har agderfylkene et felles kontaktutvalg for kompetanseutvikling (KKA). I dette deltar representanter for kommunale skoleeiere, begge fylkeskommunene, Høgskolen i Agder, KS og Utdanningsforbundet. Fylkesmennene har sekretariatsfunksjonen. Organet er drøftings- og informasjonsorgan for arbeidet herunder disponering av fellesmidler til fremmedspråk mv. Vi har gjennom kontaktutvalget etablert en arena (med eget nettsted

http://www.fylkesmannen.no/fmt_hoved.asp?gid=28143&aid=&tgid=28141&amid=&g28143=x&g28141=x), som har fungert bra og virket samlende og avlastende. Med assistanse fra innkjøpstjenesten i

fylkeskommunene på Agder har KKA koordinert utlysning og framforhandling av tre felles videreutdanningstilbud i spansk (a 30 stp), ett i rådgiving (30 stp) og ett i naturfag.

Samlet ressursbruk innenfor kompetansestrategien anslås til ca 0,8 årsverk.

Resultatområde 33.3 - Forsøks- og utviklingsarbeid

Oppdraget er utført i henhold til arbeidsbeskrivelsen i embetsoppdraget. Fylkesmannen tar selv ikke initiativ til utviklingsarbeid/prosjektbaserte satsinger.

Mottatte søknader etter oppl § 1-4: 1 (Forsøk med kommunalt drevet internasjonal skole i Kristiansand), som ble innvilget for en periode på 4 år.

Resultatområde 33.4 – ”Lærende nettverk”

Fylkesmannen har i samarbeid med Høgskolen i Agder etablert et av nettverkene i prosjektordningen. Nettverket består av til sammen 11 skoler fra Aust- og Vest-Agder. Nettverket vurderes til å fungere etter sin hensikt. Både som strategi og i omfang utgjør neppe prosjektet et tiltak med utviklingskraft nok til å endre grunnopplæringen i de to fylkene. Uten tvil er det likevel et nyttig prosjekt blant annet mht at prosjektansvarsdrifting fra en høyskole.

Høgskolen i Agder har etter vår vurdering gjort et tilfredsstillende og godt arbeid som prosjektansvarlig.

Resultatområde 33.5 - ”Likeverdig utdanning i praksis”

Vi har fortsatt å legge stor vekt på å gjøre planen kjent i fylket.

Samarbeidet med NAFO/Høgskolen i Oslo og Akershus er godt.

Følgende institusjoner i fylket har funksjon som særlige ressursmiljøer i tilknytning til strategiplanen: Kristiansand voksenopplæringscenter, Kvadraturen skolesenter, Vågsbygd skole, Karls Johans Minne skole og Øvre Slettheia barnehage, alle beliggende i Kristiansand. Det har også vært lagt vekt på samarbeid med UDIs regionsenhet. Årlig såkalt ”hjulmøte” for ressursenhetene er arrangert.

Gjennom ordningen med regelmessige møter med fylkets pp-ledere har plan og tema vært til informasjon og drøfting. I samarbeid med NAFO og med dem som forelesere har det vært gjennomført en kursrekke for ansatte i barnehager, og en tilsvarende kursrekke for ansatte i ppt er i gang.

Resultatområde 34

LÆRINGS- OG OPPVEKSTMILJØ

Området omfatter informasjon om lovverk om og bidrag/støtte til utvikling av ulike sider ved oppvekst- og skolemiljøet for barn og unge.

Fylkesmannen legger vekt på å holde ”barn og unge” som et felles fokus i organisasjonen og ikke splitte arbeidet opp på ulike områder

som for eksempel barnehage, skole, barnevern og barn og unge i plansammenheng. Det er bl.a etablert en kontakt- og koordineringsgruppe (KOBU) på tvers av tre avdelinger (helse, samfunn og utdanning) for tiltak knyttet til barn og unge. I tillegg er det etablert en egen ”§ 9-A-gruppe” (opplæringslovens krav til elevenes fysiske og psykososiale skolemiljø) som skal bistå ved behandlingen av enkeltsaker (klage) med hjemmel i § 9-A.

Området ”barn og unges psykiske helse” fremstår som et viktig satsingsområde ut fra statlig initiativ. Satsingen forankret i helse- og omsorgsavdelingen for Fylkesmannen, men en rådgiver i vår avdelingen deltar aktivt.

Prosjektet ”Fysisk aktivitet og måltider i skolen” er fulgt opp i tråd med intensjonene. Vi har i 2006 hatt et samarbeid med prosjektet ”Skal, skal ikke –”, konkretisert til to enkeltprosjektet.

Resultatområde 35

INFORMASJON, VEILEDNING OG SAMARBEID

Resultatområde 35.1 - Samarbeid med andre

Utført arbeid i henhold til oppdrag

Resultatområde 35.2 - Informasjon og veiledning

Fylkesmannen har lagt stor vekt på en god og løpende dialog med skoleeiere i fylket. Ordningen med såkalte ”utdanningsmøter” er videreført og omfatter representanter for kommunenivået/skole i alle kommuner, fylkeskommunen, KS, Høgskolen i Agder, Sørlandet kompetansesenter, Utdanningsforbundet i Vest-Agder og Kulturskolerådet i fylket. Møtet gjennomføres som seks dagsmøter per år og er arena for informasjon, drøfting og annen samhandling (innlagte kurstema), og må anses som fylkets viktigste og mest allsidig sammensatte møteplass vedr skole og utdanning. Fylkesmannen og de nevnte gjennomførte i 2006 en studietur til Amsterdam med fokus på nederlandsk skole/skoleutvikling og i særlig grad inkludering/flerkulturelle utfordringer. Det foreligger rapport fra turen.

Som del av arbeidet med ”Kunnskapsløftet” i fylket tok vi initiativ til sammen med Fylkesmannen i Aust-Agder et felles kontaktutvalg for kompetanseutvikling for begge agderfylkene. I dette deltar representanter for kommunale skoleeiere, begge fylkeskommunene, Høgskolen i Agder, KS og Utdanningsforbundet. Fylkesmennene har sekretariatsfunksjonen. Se også om dette ovenfor.

Sammen med fylkeskommunen og kommunene har Fylkesmannen medansvar for et løpende opplæringsprogram for rådgivere i grunnskole og vg. opplæring. Sentrale tema er rådgiving og yrkesvalg,

tilbudsstrukturen i vg. opplæring, situasjonen på arbeidsmarkedet, høyere utdanning og karriereveiledning. Som del av programmet ble det gjennomført et ukeskurs på Høgskolen i Agders studiesenter på Lesbos i Hellas i mai for til sammen 45 rådgivere fra grunn- og vg. skole. Tema var karriereveiledning, og faglig ansvarlig var Høgskolen i Agder. Tiltaket resulterte blant annet i et utkast til en felles karriereveiledningsplan for grunnopplæringen i Vest-Agder som vil bli prosjektmessig videreført og realisert i 2007.

Avdelingen har også på forespørsel gjennomført orienteringer/foredrag om nasjonal skolepolitikk generelt og ”Kunnskapsløftet” spesielt i flere kommuner med politikere, foreldre, ledere o.a. som målgruppe. Utdanningskontoret er også representert i det såkalte Arbeidsmarkedsrådet i Vest-Agder, en møte plass for informasjonsdeling og drøfting i tilknytning til situasjonen for sysselsetting, utdanning, trygdeområdet etc.

Særlig på det juridiske feltet har Utdanningskontoret mange henvendelser fra foreldre, lærere og rektorer. Det kan virke som disse har økt etter overgang fra ordning med egne kommunale skoleetater til redusert skolefaglig kompetanse på kommunenivået som konsekvens av tonivåorganisering.

Avdelingen har god kontakt med UDI Sør ang flyktninger og innvandrere, jfr også introduksjonsloven. En ordning med en kontaktgruppe valgt av og blant ledere for kommunale og fylkeskommunale voksenopplæringsenheter som samarbeidspart for oss er videreført. Gruppen er informasjons- og drøftingsarena blant annet om etterutdanning, jfr økonomisk tildeling til embetet til slike tiltak.

Resultatområde 36 LØPENDE DRIFTS- OG FORVALTNINGSOPPGAVER

Utført arbeid i henhold til oppdrag under pkt 36.1 i embetsoppdraget. Ingen rapportering i henh til samme.

Resultatområde 37 TILSKUDDSFORVALTNING og øvrige oppgaver finansiert over fagkapitler

Resultatområde 37.1 - Tilskuddsforvaltning: Kap 225 post 73 Tilsudd til studieopphold i utlandet (landsdekkende funksjon)

Vest-Agder har siden 1994 hatt ansvar for div internasjonale oppgaver. Dette gjelder drift mv av ordning med at et antall norske elever tas inn på treårige, ordinære tilbud på franske lyceer (Rouen, Bayeux, Lyon), inntak av norske elever ved united world colleges

over hele verden, det europeiske ungdomsparlament (EUP), TROLL-stipend, en ordning med stipend for elever som ønsker å ha opphold i Tyskland samt administrering av en del av Fulbright-samarbeidet med USA (bla ordning med amerikansk reiselærer). I tillegg er Vest-Agder tildelt oppgaven med å behandle søknader om å ta ny/utsatt eksamen på vg skolenivå i utlandet.

Det lages en egen rapport som denne landsdekkende oppgaven som sendes KD og Utdanningsdirektoratet.

Resultatområde 37.2 - FoU-tiltak innen tilpasset opplæring og spesialundervisning (kap. 230.01)

Avdelingen har tilsatt rådgiver finansiert fra kap 230 med særlig ansvar for å følge opp de nevnte oppgavene, samtidig som disse også ses inn mot helheten av det totale opplæringstilbudet som skal gis (tilpasset opplæring som generell rett etc). I 2006 har vedkommende hatt en vesentlig del av stillingen sin innenfor avdelingens tilsynsprogram. Det samme vil i enda større grad skje i 2007. I arbeidet har vi regelmessig kontakt med Sørlandet kompetansesenter (Statped). I tillegg til utdanningsmøtene (se egen omtale) har vi fast kontakt med fylkets nettverk av PPT-ledere. Midlene fra kap 230 er særlig viktige blant annet fordi de gjør det mulig for oss å ha et faglig fokus som del av tilsyn og klagebehandling etter kap 5 i opplæringsloven (spesialundervisning, spesialpedagogisk hjelp) herunder veiledning etc i forhold til system etc i den enkelte kommune.

Vedkommende har vært tilsatt siden 2003 og har fast tilsetning.

Resultatområde 37.3 - Utvikling og veiledning i norskopplæringen (kap. 258 post 21)

Midlene er anvendt til etterutdanningstiltak for målgruppen (ansatte i kommunale voksenopplæringsenheter) i samarbeid med en kontaktgruppe valgt av og blant ledere i nevnte enheter. I 2006 er gjennomført blant annet et kursopplegg over to dager for ansatte i kommunal og fylkeskommunal voksenopplæring. Behovet for etterutdanning for gruppen ansatte i voksenopplæring er stort, og sektoren preget av små enheter.

VEDLEGG/LENKER

Årsmelding fra samfunnsavdelingen

Lenke:

[Årsrapport 2006 fra samfunnsavdelingen](#)

Årsrapport tilsyn barnevern 2006

Lenke:

[Årsrapport 2006 - tilsyn barnevern](#)

Helse- og omsorgsmeldingen

Lenke:

[Medisinalmelding 2006](#)

Rapport til Helsetilsynet

Lenke:

[Rapport 2006 til Helsetilsynet](#)

Foreløpig årsrapport fra miljøvernavdelingen ble ferdigstilt 01.09.2006 og er sendt DN/SFT.